הן למושב

שבועון המושבים וההתיישבות הכפרית • מס' 787 • 13 ביוני 2013 • ה' בתמוז תשע"ג

צילום: רחל קורן

אורגנית

איריס בן צבי, 30 שנים מנהלת ומעבדת משק אורגני בכפר יהושע, מצרה על מצב החקלאים והחקלאות בישראל. לא מזמן המדינה אסרה על פועלים ישראליים לגור במבנים במשק, והם נאלצו לשכור דירות בסביבה. לתאילנדים מותר. דרך הגידול שבחרה מלמדת אותה על החיים: "בחקלאות האורגנית יש מחשבה על איך מעשיי היום משפיעים על העתיד" **סלע קורן ■ עמ' 18**

אתעני ברגן gps

תוכן

החלטה מקוממת
ממ"י החליטה: חקלאי ימסור את אדמתו גם אם היא חקלאית עדיין
4

בהשראת האחיות
נער ונערה הם גיבורי ספר חדש, שמבוסס על סיפור המאבק בחוף פלמחים
14

כמה עולה?
מי יידע לומר ל"ילד השדה" כיצד קובעים את מחיר היבול שלו
22

יישוב שהיה ואיננו
מושב כרמון היה ניסיון ליישב עולים קשישים על אדמה חקלאית, והצליח לשרוד כעשר שנים
24

מפעל חינוכי

בהוקרה מ"יד ושם"

מוסד המחקר וההנצחה העניק תעודת הוקרה ליצחק אשחר, מנהל אגף החינוך במועצה האזורית גליל תחתון, על מפעל חינוכי בנושא השואה. "יד ושם" נתן פרס למחברת הספר על ילדותו של השחקן יענקל'ה בן סירא במלחמת העולם

בטקס חלוקת פרסי יד ושם למפעלים חינוכיים, שהתקיים במעמד סגן שר החינוך, חבר הכנסת אבי וורצמן ובנוכחות יו"ר ארגון המורים רן ארז, הוענקה תעודת הוקרה ליצחק אשחר, ראש אגף החינוך במועצה האזורית הגליל התחתון.

במהלך הטקס, נתנו הקרן לזיכרון השואה בצרפת ואגודת עלומים מענק כספי לשני בתי ספר, אולפנת צבייה בהרצליה ובית הספר אמי"ת שחר בבית שמש. שני בתי ספר נוספים זכו בפרסים – ממלכתי ארזים בתל אביב ומקיף עירוני א' באשקלון. פרס על מפעל חיים חינוכי ניתן ליעקב (קובה) וודיסלבסקי זכרו לברכה ולרעייתו אירנה, תיבדל לחיים ארוכים, שהקימו והפעילו בביתם שבאריאל את בית הזיכרון לשואה ולגבורה. וודיסלבסקי נפטר בדיוק חודש לפני קבלת הפרס.

יוסי פלדמן, בעלה של פנינה פלדמן, קיבל בשמה את הפרס על ספר המיועד לילדים ולנוער. פלדמן ז"ל, שהלכה לעולמה לפני כשנה וחצי, כתבה את הספר "צעדים בערפל", על סיפור חייו של השחקן יענקל'ה בן סירא כילד בתקופת השואה. יוסי פלדמן השלים את מלאכתה כשהוציא את הספר לאור לאחר מותה. הפרס מוענק מתרומתה של סנדרה ברנד לזכר בנה היחיד ברונו ברנד שנספה בשואה.

פרסים על עבודות גמר מצטיינות הוענקו לתלמידים נעם קורב מתיכון הרטמן בירושלים, שלמד גרמנית במיוחד כדי לקרוא בשפת המקור מסמכים שהיו נחוצים לכתיבת עבודתו ("תמורות ביחסי יהודים ושכניהם בכפרים ובעיירות של חבל הריין מעליית הנאצים לשלטון ועד ליל הבדולח"), ולשלומית פוקס מאולפנת עופרה. פרס נוסף ניתן למגמת התיאטרון בתיכון הרטמן על הצגת הגמר "ליצני החצר" שהעלו במסגרת פרויקט הגמר שלהם.

תעודת ההוקרה הוענקה ליצחק אשחר על פעילותו הנמרצת במהלך השנה האחרונה לקידום הכרת נושא השואה בחינוך הפורמאלי והבלתי-פורמאלי במועצה האזורית, בקרב מורים, תלמידים, מדריכים וחניכים בתנועות הנוער, צעירים בשנת שירות, קבוצות ספורט, קשישים ותושבים נוספים. כולם נחשפו השנה לתכנים באופן המותאם לדרכי החשיבה שלהם ולתחום עיסוקם.

יצחק חש כל חייו קשר עמוק ומחויבות לנושא, אך ההנעה של המפעל החשוב הייתה נסיעתו לפולין בשנה שעברה במסגרת משלחת תנועת המושבים לפולין, שכללה תהליך הכנה מעמיק ומתמשך ומסע משמעותי וייחודי בפולין. את המסע ואת תהליך ההכנה הובילה נעמה אגוזי, בת רם און ומרצה ב"יד ושם", שליוותה את יצחק ואת אנשיו בעבודתם השוטפת. הפרויקט הבין-תחומי שהשתית יצחק השנה עתיד להימשך גם בשנים הבאות.

את המפעל החשוב גיבה לאורך כל הדרך מוטי רותן, ראש המועצה האזורית גליל תחתון: "כבן לניצולי שואה וכמי שמעורב ב'קרן הרווחה לניצולי שואה', ראיתי חשיבות רבה בקידום ובהנחלת זיכרון השואה בקרב בדור הצעיר ביישובי המועצה, ואין אדם ראוי יותר להוביל מהלך זה ממנהל אגף החינוך במועצה, יצחק אשחר, שמרגע שפניתי אליו להובלת הנושא, נרתם בכל רמ"ח אבריו. אני מודה לו על כך וגאה בו על הישגיו".

טקס זה, שנערך בשבוע שעבר, הוא אחד המפעלים של המגמה להכשרת מורים ב"יד ושם", אשר תכליתה להכשיר מחנכים להוראה ערכית ומשמעותית של נושא השואה. המגמה מקיימת השתלמויות בבתי ספר ובמרכזי פסג"ה בכל רחבי הארץ ובית הספר המרכזי להוראת השואה מעניק מדי שנה פרסים למפעלים חינוכיים בנושא השואה – מפעל חיים, תכניות חינוכיות, עבודות גֶמֶר וספר שנכתב לילדים ולנוער. הנושא המרכז "70 שנה למרד גטו וורשה", השתקף השנה בהרבה מהעבודות והתכניות שהגישו מועמדות לפרס ואחת מהן גם זכתה בו.

יצחק אשחר, מנכ"לית יד ושם דורית נובק ושלמה בלזם, יו"ר אגודת עלומים. פועל לקידום הכרת נושא השואה בחינוך הפורמאלי והבלתי-פורמאלי
צילום: באדיבות יד ושם

"קו למושב" גם באינטרנט - **תנועת המושבים:** www.tmoshavim.org.il ■ **תנועת האיחוד החקלאי:** www.ihaklai.org.il

קו למושב

■ **עורך:** דרור יוסף
■ **עורך משנה** עודד לפיד
■ **מנהלת עיתון** עדנה זיו

■ **כתבים** חני סולומון, יעקב לזר, נחמן גלבוע, עו"ד אפרת חקיקת, יבל ברקאי, עו"ד איילת רייך-מיכאלי, דגנית רם, זהר נוי, איתמר גור, סלע קורן, אבי אובליגנהרץ

■ **דואר אלקטרוני**
dror.maariv@gmail.com

מזכירה והפקה אסתי כלפון 03-5632547
esti.halfon@maariv.co.il
■ **גרפיקה מערכת** שרה ראובן
■ **גרפיקה מודעות** ניקולאי קולניק
מערכת 03-5632441
מודעות לוח שירלי הכהן
טל' לוח 03-5682878
shirly.hacohen@maariv.co.il

יועצי פרסום דניאלה גבאי, יעקב קניאל, יורם עביבי, גילה סבן
טל' מודעות 03-5632547
פקס מודעות 03-5638728
מודעות kav_daf@maariv.co.il

המערכת והמנהלה רח' קרליבך 2, ת"א

סיימתם לקרוא?
אנא השליכו את הגיליון לפח המחזור הסמוך למקום מגוריכם.

משנה למנכ"ל: עקיבא גולדבלום akiva.goldblum@maariv.co.il

כל הזכויות שמורות. אין להעתיק, לתרגם, לשדר בכל אמצעי, לאחסן במאגר מידע, לפרסם או להפיץ בכל אמצעי כל חלק מן המודפס בעיתון הזה.

החלטה מועלת בספק

החלטת מועצת מקרקעי ישראל, לדרוש מיישובים חקלאיים השבת קרקע חקלאית לפני שינוי ייעוד הקרקע למגורים, מעוררת התנגדות חריפה בקרב מושבניקים ומימושה מוטל בספק בעיני אנשי החוק. עו"ד דוד בסון: "מדובר בהפקעת זכויות שספק אם היא חוקית". עו"ד חגי שבתאי: "מדובר בבריונות לשמה. איפה נשמע שאדם קם בבוקר ומגלה שלוקחים לו את הרכוש?!". המועצה אישרה להוסיף להחלטה פיצוי בגין קרקע המעובדת בגידולי בעל, על מנת לתמרץ השבה מהירה של קרקע מחוכרים

בנצי ליברמן. רואה ברשויות המקומיות שותף ראשי וקריטי להתמודדות עם המחסור בדירות באזורי הביקוש

צילום: ראמי שלוסר

בישיבת מועצת מקרקעי ישראל ביום שני (3 ביוני), בראשות שר הבינוי והשיכון אורי אריאל, התקבלו הצעות שתיכנסנה לתוקף רק לאחר חתימתן על ידי השר ועל ידי שר האוצר, יאיר לפיד, במקרים הדורשים זאת.

לאור מצוקת הדיור הקיימת, אישרה מועצת מקרקעי ישראל לייחד דירות עבור בני מקום גם ביישובים עירוניים במרכז הארץ. על פי ההחלטה, שיזם מנהל רשות מקרקעי ישראל, בנצי ליברמן, במקום שבו מוסדות התכנון איש־רו תוספות יחידות דיור בהתאם לתקנת שבס, תינתן אפשרות להקצות יחידות נוספות אלו לבני מקום. במסגרת תקנת שבס ניתן להוסיף עד 20% יח"ד מעבר לתכנון המקורי והמועצה החליטה כי ניתן יהיה לייחד מחצית מתוספת יחידות אלו עבור בני מקום.

בדיון, אמר שר השיכון אריאל: "ההחלטה תאפשר תוספת של יחידות דיור רבות גם באזורי הביקוש והיא צעד נוסף במסגרת סל הפתרונות שנועדו לפתור את מצוקת הדיור בישראל".

מנהל הרשות, בנצי ליברמן, אומר כי מדובר במהלך חשוב נוסף שמשקף את עמדת רשות מקרקעי ישראל, הרואה ברשויות המקומיות שותף ראשי וקריטי להתמודדות עם המחסור בדירות באזורי הביקוש. לדבריו, המהלך נועד לסייע לבני מקום השבים להתגורר בעיר הולדתם ומהווה נדבך מרכזי בהתחדשות העירונית.

החלטה נוספת שהמועצה אישרה היא לדרוש מיישובים חקלאיים השבת קרקע חקלאית, בטרם אישור התכנית לשינוי ייעוד הקרקע למגורים. במטרה להגדיל את היצע יחידות הדיור, בעיקר במרכז הארץ, פועלת רשות מקרקעי ישראל לשינוי ייעוד קרקע חקלאית שאינה משמשת עוד לייעודה ולתכנון תכניות גדולות למגורים.

על מנת להבטיח שקרקע אשר ייעודה שונה למטרת מגורים, בהיקפים גדולים, תהיה זמינה לשיווק מיד עם אישורה של התכנית, אישרה המועצה להסמיך את הנהלת רשות מקרקעי ישראל לדרוש מהיישוב החקלאי את השבת הקרקע עוד בטרם אישורה במוסדות התכנון, כך שזו תעבור לידי רשות מקרקעי ישראל לאחר תום ההליך התכנוני.

ההחלטה מתייחסת לתכניות למגורים אשר כוללות מספר רב של יחידות דיור. כמו כן, אישרה המועצה להוסיף להחלטה פיצוי בגין קרקע המעובדת בגידולי בעל, על מנת לתמרץ השבה מהירה של קרקע מחוכרים, אשר מחזיקים בקרקע המעובדת בגידולים מסוג זה ואשר כיום אינם זכאים לפיצוי, בהתאם להחלטה. על מנת לאפשר את תחולת ההסדר גם על תכניות חדשות למגורים אשר יאושרו לאחר קבלת החלטה זו, אישרה המועצה להוריד את ההגבלה של התחולה על תכניות אשר הופקדו לפני קבלת החלטה 1259, ב–29 באוקטובר 2012.

עוד מהחלטות המועצה: הקצאת קרקעות למטרות חינוך ותרבות לרשויות מקומיות בדמי חכירה סמליים. מקרקעין שייעודם מתנ"ס (באזורי עדיפות לאומית ובקו עימות), גנים, אצטדיונים ואולמות ספורט, חינוך חובה, מעונות יום וגני ילדים, מוסדות תרבות לרבות ספריות, אולמות וקונסרבטוריונים, מרכזי דת ובריאות, המנוהלים ללא כוונת רווח, יוקצו לרשויות מקומיות בדמי חכירה סמליים מהוונים בסך 18 שקלים. זאת בתנאי שקרקעות אלו הוקצו במסגרת הקצאה לשטחי ציבור והופרשו ללא תמורה.

תגובות משפטנים

על החלטת רשות מקרקעי ישראל, לפיה המדינה תוכל להשיב לידיה קרקע חקלאית באמצעות חוזה חכירה בטרם שונה ייעודה לבנייה, מגיב עורך דין דוד בסון (שותף בהרטבי בורנשטיין בסון ושות'): "מדובר בהפקעת זכויות שספק אם היא חוקית. האם המדינה יכולה להשתחרר מעשרות אלפי חוזים כאלה שיש לחקלאים? אי אפשר לשנות זכויות של מישהו שיש לו חוזה תקף, ולכן ההחלטה אינה חוקתית, כי החוזה גובר על החלטות המינהל. קודם כל, מפאת דיני חוזים רגילים ושנית, יש החלטת מינהל 1054 המעגנת את האפשרות של בעל חוזה חכירה להסתמך על חוזה החכירה שלו.

עו"ד דודו קוכמן. ישתתף בכנס החירום במועצה אזורית דרום השרון

"אמנם יש הרבה חקלאים שהמערכת החוזית שלהם מול המינהל אינה מסודרת וקיימים מקרים רבים שבהם יש חוזים לשלוש שנים, שלא האריכו אותם. עד כה, ההארכה הייתה טכנית ואפילו בית המשפט העליון פירש את זה כחוזה לתקופה ארוכה.

"ייתכן שכוונת המינהל לנסות ולנצל אותן קרקעות שהוא לא האריך את החוזה עליהן, כדי להפקיען, אבל גם פה יש ספק בחוקיות הצעד, שכן מדובר בשינוי מצב קיים. כך או אחרת, על המדינה לקחת בחשבון, כי בג"צ לא ימהר להכריע בעניין ואנו צפויים לשנים של התדיינות משפטית".

עו"ד דוד בסון טוען, כי אחת הסיבות למשבר הדיור היא השתלשלות התוצאות של פסק הדין בבג"צ "הקשת המזרחית", שגרם לעצירת הפשרת הקרקעות במגזר החקלאי ולהטלת כתם על מגזר זה.

"אלה לא הפתרונות הנכונים ולא הדרך. זה ניסיון לא טוב להמשיך את הקו הגרוע של התנהלות מדינת ישראל מאז פסק דין הקשת המזרחית. המדינה מכריזה למעשה על מלחמת חורמה על החקלאים, והפכה אותם לפושלים בפועל על הקרקע שלהם, שיסולקו ע"י המשטרה.

"במקום לבוא בכוח ולהנחית מכות מצרים על החקלאים, צריך לפצות בצורה ראויה את החקלאים וכך המדינה תזכה בקרקעות בלי לחץ, כאשר כוחות השוק ממילא יעשו את העבודה וטוב יותר. כך אריק שרון אכלס מיליון וחצי עולים וקופת המדינה התעשרה.

"בתקופה שבה אריאל שרון שימש שר התשתיות, הוא הבין שכדי להביא לדיור מאסיבי, על מנת לקלוט את מיליון וחצי עולי חבר המדינות, יש לפצות בצורה הוגנת את החקלאים שאדמתם הופשרה לבנייה. אלא שמאז נדמה, כי הממשלה הנוכחית רואה בחקלאים אויב שאפשר לבוז ולבטל במחי יד, הן את מורשתם והן את זיעת אפם.

"עצתי לחקלאים: להתעורר בהקדם ולדאוג לשמור על זכויותיהם. ליישובים החקלאיים יש עילת תביעה נגד מינהל מקרקעי ישראל להכרה בזכויותיהם ההיסטוריות על קרקעות שעליהן הם יושבים, בין אם נקנו על ידם או הושבחו על ידם במהלך השנים.

עורך הדין מציע למתיישבים החקלאים, בין בקיבוצים, בין במושבים ובין המתיישבים הבודדים בערים, "חפשו היטב בניירות הישנים. הראיות אליהן נחשפנו במהלך השנים הן אמינות ביותר. מדובר על מכתבים מתוארכים, מאזנים כספיים ופרוטוקולים מסודרים המצויים בארכיון הציוני ובארכיונים נוספים. כמו כן, מצויות ראיות טובות בארכיון הטאבו, ושלל מסמכים שהנם בגדר תעודות ציבוריות".

החלטת מועצת מקרקעי ישראל עוררה סערה בקרב ההתיישבות ובקרב אנשי המקצוע העוסקים בתחומים שלהם נקודות השקה עם חיי המתיישבים והחקלאים. עו"ד חגי שבתאי (ממשרד שבתאי, שפירא) מגיב גם הוא להחלטה: "מדובר בבריונות לשמה. איפה נשמע שאדם קם בבוקר ומגלה שלוקחים לו את הרכוש?! המדינה מחזיקה מגזר שלם כבן ערובה, המשמש וסת לכל המדינה. לוקחים כשבא להם, מאיינים את הזכויות ומשתמשים ביישובים החקלאיים ככלי".

עו"ד שבתאי מזכיר שיש יישובים שאינם כפו־

<<<

פים להחלטות מועצה ויש בעלי קרקעות רבים, גם ביישובים וגם פרטיים, שחיים בחוסר ודאות. כמו כן, יישובים רבים קמו לפני קום המדינה, עיבדו והכשירו קרקע טרשית ללא דרכים ותחת סכנות ביטחוניות. למרות שיישובים אלה אמורים להיות בחכירה לדורות, הם נטולי הזכות המינימאלית של אזרח עירוני – לדעת שהקרקע שלו.

"ההחלטות האחרונות עומדות בסתירה לרוח מגילת העצמאות ולחוקי יסוד", אומר עו"ד שבתאי, "אם המדינה צריכה את הקרקעות, עליה להפקיע אותן על פי הליכי הפקעות ועם תמורה הוגנת, ולא להתייחס לאנשים האלה כאל כלום".

גם עו"ד שבתאי נזכר בתקופת העלייה ממדינות ברית המועצות ובאריאל שרון, שיזם הפשרת קרקע חקלאית ופיצה את החקלאים. "מאז למעשה, אין כמעט הפשרת קרקעות ומתנהל מאבק בין היישובים והמינהל על הזכויות בקרקע ועל גובה הפיצוי.

"גובה הפיצוי, המוערך באחוזים בודדים משווי הקרקע לאחר שינוי הייעוד, בוודאי איננו תמריץ לחקלאים במרכז הארץ לשחרר אדמות. הם מעדיפים לשבת על הקרקע ולחכות לימים טובים יותר מבחינת הפיצויים".

לדעתו, יש מספר חסמים עיקריים המעכבים את הפשרתם של אלפי דונמים ואת שינוי ייעודם למגורים. אחד מהם הוא היעדר תמריצים לחקלאים. "מאז בג"צ הקשת המזרחית היו החלטות שנתנו פיצוי מזערי רק לחלק מהפסדי העיבוד החקלאי. כך למשל, סירב מושב במרכז הארץ לשתף פעולה עם שינוי ייעוד לאחר שהמינהל הציע לו פיצוי בסך של מאות אלפי שקלים בגין הפקעת קרקע למגורים, שהמינהל משווק אותה במעל 80 מיליון שקל.

"ההרחבות נעצרו בעקבות טענות המינהל על כספים אסורים ועל רקע צמצום כוחן של ועדות הקבלה. רבים מהקיבוצים הפסיקו או נמצאים בהליכים להפסקת ההרחבות הקהילתיות ועובדים לשיטה של קליטת חברים לקיבוץ עצמו.

"עתה צפויים גם מושבים רבים להפסיק את ההרחבות, תוך אפשרות לנצל את החלטה 979 שאושרה בבג"צ לפיצול מגרשים מחלקת המגורים. בנסיבות אלה, סביר שהיישובים יתנגדו לשחרור מגרשים ובוודאי שיסרבו לתכנן מגרשים חדשים, כך שמחירי המגרשים במושבים ובקיבוצים, אשר שוברים שיאים, יאמירו עוד.

"הבנייה בקיבוצים מוקפאת מזה זמן רב כפועל יוצא של ויכוחים בין הקיבוצים למינהל על זכויות הקיבוצים בקרקע, ועל תשלומים שהמינהל דורש ושהקיבוצים סבורים כי מפלים אותם לרעה ביחס למגזר העירוני".

חסם נוסף הוא קשור לתכנון. "מדובר בפגיעה בשטחים פתוחים, דבר שאינו רצוי מבחינה תכנונית (לפי תמ"א 35 ותכניות המתאר המחוזיות), כך שהבנייה יכולה להיות כמעט אך ורק במקומות צמודי דופן, בצמוד לעיר".

גם מחלוקת בין רשויות עלולה להיות חסם לרמ"י: "במקרים רבים, שינוי ייעוד קרקע כרוך בלקיחת קרקע ממועצה אזורית לעיר או לרשות מקומית אחרת. הדבר גורר מחלוקת על ארנונות, על היטלי השבחה ועל הטבות אחרות הכרוכות בשינוי ייעוד.

"מניסיוננו, מחלוקות כאלה יכולות לעכב הקמת שכונה 15 שנה ויותר. כך למשל קרה במקרה של שינוי ייעוד של קרקעות ממועצה אזורית לב השרון, שתוכנן להקים עליה שכונה של נתניה. היה דיון להפקדה במחצית שנות ה–90'. ההפקדה נדחתה, כדי להגיע להסדר בין המועצה האזורית והעירייה. עד היום לא הסתיימו הליכי ההפשרה".

כינוס חירום

בתוך כך, מועצה אזורית דרום השרון, שמושביה עלולים להיפגע מאוד מיישום החלטת מועצת מקרקעי ישראל, מזמינה את התושבים לכנס חירום.

ביום שני, 24 ביוני, בשעה 19:00 ידונו באולם הכנסים שבבית המועצה בנושאים: עדכון תכנית המתאר הארצית (תמ"א 35) והאיום על המרחב הכפרי בדרום השרון, החלטות מינהל מקרקעי ישראל 1155 (979) והשלכותיה.

על פי התכנית, בכינוס ייש־או דברים: ראש המועצה ד"ר מוטי דלג'ו, מזכ"ל תנועת המושבים מאיר צור, מז־כיר התנועה הקיבוצית איתן ברושי ומזכ"ל האיחוד החקלאי עו"ד דודו קוכמן.

צילום: פלאש 90

שר השיכון והבינוי וראש הממשלה לשעבר אריאל שרון. יזם הפשרת קרקע חקלאית ופיצה את החקלאים

שיתוף פעולה: תנועת המושבים ו"קואופ"

החנויות הוותיקות במושבים משנות את פניהן: 17 צרכניות כבר חתמו על הסכם שיתוף פעולה עם רשת המרכולים. שווי המהלך - כ-200 מיליון שקלים בשנת הפעילות הראשונה. עד סוף שנת 2014 מקווים לצרף עוד 83 נקודות מכירה

תנועת המושבים וקואופ ישראל מיישמות מיזם עסקי ראשון מסוגו בישראל. במסגרת שיתוף הפעולה, תאפשר קואופ ישראל לכל צרכנייה להצטרף לשורותיה כזכיין, הנהנה מכוח הקנייה של הרשת, מהידע, משיטות העבודה ומהניסיון הנצבר בניהול פעילות קמעונאית בתחום המזון. שיתוף הפעולה מבוסס על עקרונות הקואופרציה: שותפות, סולידריות וקידום עסקים קואופרטיביים באמצעות שיתופי פעולה.

בימים אלו החלו קואופ ישראל ותנועת המושבים בפנייה ישירה לעשרות צרכניות במושבי הארץ עם הצעה להשתתף במיזם, להיכנס לשורות הרשת ולהפוך ל"קואופ שופ בכפר". עד כה, 17 צרכניות כבר חתמו על ההסכם. היעד שמקווים להשיג בתנועה ובחברה עד סוף שנת 2014 הוא החתמת 100 צרכניות.

צילום: יעלית רז

צרכנייה בעין יהב. החיבור לרשת יאפשר אספקה ישירה ממרכז לוגיסטי וזמינות כל מגוון המוצרים בכל נקודה בארץ

עם החתמת 17 הצרכניות החדשות, ב"קואופ שופ" יש 60 סניפים ועמידה ביעדי ההחתמות לשנה הראשונה יביאו אותה ל–90 סניפים – צמיחה בממדים משמעותיים ביותר בתחום הרשתות הקמעונאיות הגדולות.

במכתב שמיען מזכ"ל תנועת המושבים ויו"ר התאחדות חקלאי ישראל, מאיר צור, אל יושבי ראש ועדים במושבים ואל מזכירי יישובים, כתב: "מובן שכאשר כל צרכנייה בכל מושב בארץ תצטרף לקואופרציה קואופ ישראל היא תוכל להציע לחברי המושב מגוון מוצרים נרחב, מבצעים ומחירים בני תחרות עם הרשתות המוזלות, וכתנאי בלתי מתפשר כחלק משיתוף פעולה, חלק הארי של ההנחה המוצעת למפעיל הצרכנייה יועבר לחבר המושב (הצרכן).

"אנו, בתנועת המושבים, רואים בצרכנייה מרכז הפעילות במושב. שותפות זו עם קואופ ישראל מאפשרת לבעל הצרכנייה לרכוש מזון מהספקים במחירים זולים יותר וע"י כך תאפשר לצרכניות לפעול במושב ולספק את צרכי הקהילה בתחום הצרכנות וקניית סל מוצרים זול יותר איכותי וקרוב לבית, תוך חיסכון בהוצאת נסיעה מחוץ למושב".

צור מפרט את עקרונות היסוד להסכם: "קואופ תמתג ותפרסם את הצרכניות במושבים; הצטרפות למיזם מאפשרת למפעיל הצרכנייה להשתייך לרשת בעלת מוניטין בשוק הקמעונות; למידה מניסיון של 60 שנה בתחום ניהול נקודות המכירה; כוח הקנייה של קואופ עומד על מיליארד שקלים בשנה ומאפשר לכל צרכנייה ליהנות מיתרון מחירי קנייה טובים, ממגוון רחב של מוצרים ובכללם מותג פרטי, הכולל מאות מוצרים בבלעדיות; הרחבת מגוון המוצרים ובמחירים כדאיים יותר מאפשרת מתן שירות טוב יותר ללקוח; שיתוף הפעולה מאפשר למפעיל הצרכנייה להשתוות במבצעים והטבות מול הרשתות הגדולות; מכירת מגוון מוצרים נרחב יותר במחירים כדאיים יותר ללקוחות יגרום להגדלת היקף המכירות; ליווי ומתן שירותים מקיפים הנדרשים לתפעול מקצועי ויעיל של הצרכנייה, כגון: מערכות קירור, הדרכת עובדים, שיווק ופרסום, ייעוץ משפטי, פיננסי וניהולי ועוד. אספקה ישירה ממרכז הלוגיסטי של קואופ ישראל המאפשרת זמינות כל מגוון המוצרים בכל נקודה בארץ".

מאיר צור. "קניית סל מוצרים זול יותר איכותי וקרוב לבית"

במכתבו, ממשיך צור ופונה אל היו"רים ואל מזכירי היישובים: "אני פונה אליכם לנצל את הזדמנות זו ולאפשר ע"י כך לצרכניות במושבים לפעול ולהציע מחירים הוגנים לקהילה. זהו שירות בסיסי שחייב להתקיים בכל מושב כשירות לכלל הקהילה ובמיוחד לאוכלוסייה המתבגרת, שלהם קשה להגיע לעיר הקרובה כדי לרכוש את מוצריהם במחירים הוגנים".

מנהל הפרויקט הוא מטעם תנועת המושבים אייל עוזון, שהיה עד לפני כחודשיים מזכיר תנועת בני המושבים (החליפה אותו ד"ר סיגל סטרשנוב), יחד עם מנהלי קואופ ישראל. בפני עוזון ניצבת עבודה רבה, שכן בתנועה מאוגדים 254 מושבים בישראל, ולכן הרווח הצפוי לקואופ עשוי להיות רב, שכן במושבים אלה מתגוררים כ–130 אלף איש.

בקואופ מצביעים על יתרונות נוספים על אלה שהדגיש מאיר צור במכתבו. על פי המודל שלהם, החיבור לרשת יאפשר אספקה ישירה ממרכז לוגיסטי של קואופ ישראל, המאפשרת זמינות כל מגוון המוצרים בכל נקודה בארץ. בנוסף, מהלך זה יאפשר גידול בתעסוקה בפריפריה, שכן הגדלת יכולת המכר משמעותה העסקת עובדים נוספים, אשר בפריפריה חייבים להגיע מבני האזור.

הקואופ יאפשר, במסגרת עסקה זו, למפעלים הנמצאים במושבים שבהם הוא פועל ועומדים בסטנדרטים המקובלים של הרשת, לשווק את תוצרתם בסניפי הקואופ ולקבל שטחי מדף. בקואופ מציגים יתרון נוסף לשיתוף הפעולה: השימוש של כל מושב בפלטפורמת המכירה הארצית של הקואופ יאפשר, בין היתר, שיווק של התיירות הכפרית במסגרת הסניפים ברחבי הארץ.

קואופ שופ היא רשת המזון הגדולה היחידה בישראל, שבעליה הם 13 אלף חברים, אשר כל אחד מחזיק במניה אחת בלבד. אין בעל שליטה מרכזי והניהול בה נעשה בדרך דמוקרטית כרוח הקואופרציה, תוך עידוד ערכים חברתיים כגון תמיכה בקהילה, העסקת מוגבלים, העצמת נשים ועוד.

חוזה אריסים לדורות

המייסדים החלוצים חשבו, כי הם מקימים יישובים לעד, אבל לא כך חושבים כיום פקידי רשות מקרקעי ישראל. מי מבטיח לנו כי מחליפיהם בעתיד ינהגו אחרת? כבר היום טוענת הרשות בבתי המשפט, כי אפשר לסלק את החקלאי מנחלתו אם לא יחתום על "חוזה אריסות"

פיטו משה בריקמן

מזה מספר שנים מנסים פקידי רשות (מנהל) מקרקעי ישראל לבטל בהחלטותיהם את זכויותיהם של חקלאי ישראל, ולאחרונה, תחת הסיסמה "חוזה לארבע פעמים 49 שנה", מגובש חוזה שעל פי הטיוטה שבידי, יש להגדירו "חוזה אריסים לדורות" או "חוזה בכייה לדורות", והכול בהסכמה.

על פי טיוטת החוזה, מוטמע בסעיפיו בהסכמת החקלאי האריס חוק סילוק פולשים שתוקפו הסתיים, ולדעת משפטנים גם לא היה עומד בהחלטות בג"צ. על פי החוזה, כל חקלאי שיחתום על החוזה יקבע, כי הוא וצאצאיו כמעט שבע דורות אחריו יהפכו לאריסים התלויים ברשות האדון, חסרי כל זכויות על אדמות היישוב שהוריהם וסביהם תרמו למדינה שבדרך. לפי הטיוטה, במקרים רבים רשאית הרשות לנשל ולסלק את החקלאי האריס החתום מכל שטחי נחלתו, לרבות חלקת המגורים.

נכון, כי המייסדים החלוצים חשבו, כי הם מקימים יישובים לעד, אבל לא כך חושבים כיום פקידי הרשות. מי מבטיח לנו כי מחליפיהם בעתיד ינהגו אחרת? כבר היום טוענת הרשות בבתי המשפט, כי החוזה שנחתם עם קק"ל ל–49 שנה הגיע לסיומו ואפשר לסלק את החקלאי מנחלתו אם לא יחתום על מסמך כדוגמת "חוזה האריסים" המוצע.

צריך לזכור – יש לקיים חוזה, וכל רשות משפטית תכפה על החקלאי לקיימו. חוזה אינו החלטה או נוהל העומדים במבחן שיפוטי או לשינוי ע"י אותה רשות, ובכך אסונו, לפחות על פי הנוסח המוצע ונמצא בידי. להלן מספר הערות לטיוטת החוזה.

מטרת החכירה

החכירה מיועדת לשימוש חקלאי הכולל גידולי שדה ומטעים, גידול בעלי חיים והקמת מבנה משק הדרושים לעיבוד המוחכר. כלומר, הרשות משאירה לעצמה את הזכות לקבוע מהו שימוש חקלאי, תחת הגדרה של מבנה משק הדרושים לעיבוד המוחכר בלבד.

על פי החוזה לא יתאפשר יותר לתת שירותי אריזה לשכנים; בית בד ויקב, שבו מעובדת תוצרת חקלאית של אחרים, מכירת תוצרת של אחרים במשלימי תוצרת הנחלה, מכירה קמעונאית של התוצרת החקלאית במבנה במשקו יוגדרו כמסחר שאינו דרוש לעיבוד החקלאי, ולכן מהווים הפרת בסיסית של החוזה המחייבת סילוק החקלאי האריס מאדמתו.

תקופת החכירה

על פי החוזה, בתום 49 שנה יהיה רשאי החוכר להאריך את תקופת החכירה לעוד שלוש תקופות של 49 שנה, אבל החידוש ייעשה על פי התנאים והחוזה שיהיו בתוקף בעת החידוש. סעיף זהה קיים בחלק מחוזי קק"ל ההיסטוריים.

כיום, הרשות טוענת בהליכים משפטיים, כי כשהגיע החוזה לסיומו ואינו בתוקף יותר, היא אינה חייבת לחדש את החכירה. משמעות ההסכמה לחידוש החוזה על פי התנאים העתידיים היא שהחכירה, במקרה הטוב, תימשך 49 שנה נוספות בלבד.

שינוי ייעוד

סעיפי החוזה העוסקים בשינוי הייעוד יוצרים, מבחינה משפטית, את מעמד האריסות ואת תלותו באדוניו, פקידי רשות מקרקעי ישראל. יחמדו האדונים את הקרקע לצורכיהם, יסולק האריס מאדמתו בפיצוי אפסי ולעתים, ללא פיצוי כלל. במקרים רבים, אף בתשלום לרשות.

בהחלטה מספר 1 של מועצת מקרקעי ישראל נאמר בפירוש, כי בהשבת האדמה זכאי החקלאי לפיצוי בגין השקעותיו ובגין זכויותיו, דבר המוקנה לחקלאי גם על פי חוק כבוד האדם וחרותו. ואילו בטיוטת חוזה, בניגוד להחלטות מועצת מקרקעי ישראל הקובעת את המדיניות והרשות ממונה על ביצועה, נקבע כי יינתן פיצוי בגין אובדן הכנסה בלבד ונשלל לחלוטין הפיצוי בגין זכויות החקלאי במקרים הבאים:

החלטת המוסדות לשנות את ייעודה של האדמה, אם אינה מעובדת על ידי החוכר במשך שלוש שנים.

מועד ההשבה – נקבע בחוזה, כי כבר בעת הפקדת התכנית לאישור שינוי הייעוד תושב האדמה לרשות, ולא אחרי אישורה. הזמן העובר בין ההפקדה ובין האישור הוא לעתים שנים. יש להניח, כי בכל אותה תקופה ישולמו דמי חכירה נוספים על האדמה שנלקחה מהם על ידי הרשות.

בחוזה קיימת חובה על החקלאי למסור את האדמה תוך זמן קצר (שלושה עד שישה חודשים), כאשר היא פנויה מכל חפץ או שעבודים וכו'. אם לא יעשה כך, הוא צפוי בהסכמה לסנקציות כספיות.

סנקציית הקנס תופעל:

באיחור בפינוי השטח מכל חפץ – ייגרם גם בגלל הזמן הדרוש לעקירת המטע או פינוי המבנה מהשטח.

ביטול השעבודים – איחור ייחשב גם כשהחקלאי שעבד את אדמתו לבנק המסרב להסיר את השעבוד. האם יוכל החקלאי להמציא לבנק שעבוד חליפי ללא הנחלה ממנה התפרנס?

האישורים שנדרש החקלאי להמציא לביטול רישום החכירה בטאבו, לביטול הערת אזהרה, לתשלומי מסים והיטלים לרשויות, לרבות מס שבח וכו'. לדעת אנשי המקצוע, הזמן הנדרש קבלתם הוא הרבה מעבר לזמן הקצוב בחוזה.

הפיצוי לחקלאי האריס – סכום הפיצוי נקבע לסך הפסד הכנסות עד תום תקופת החכירה. דוגמאות לתשלום פיצוי אפסי עבור אדמה, שלאחר שינוי ייעוד ערכה לא יסולא בפז:

במקרה שבו האדמה נלקחה מהחקלאי האריס בשנה ה–48 לחוזה – הפיצוי נקבע בגובה הפסד הכנסה של שנה אחת בלבד. לדוגמה: בגידולי חורף, הפיצוי יסתכם במאות בודדות של שקלים לדונם. אין התחשבות בשאלות כגון אם האדמה נלקחה בגלל מחסור במים, בכוח אדם, בשל הגעה לגיל מבוגר וכו'.

פינוי מתקנים מהשטח – עלות הפינוי תעלה על סכום הפיצוי שיקבל החקלאי.

אין פיצוי על פינוי מבנה כסככה ישנה או חממה ישנה שאין משתלם להקימה מחדש, אבל במקומה שימשה את החקלאי.

החקלאי–אריס אינו זכאי לפיצוי בגין השבתת כלים ומתקנים מחוץ לאדמה המפונה, כבית אריזה, טרקטורים, מרססים וכו', שלא יופעלו במלואם.

אין פתרון פרנסה לחקלאי–אריס שיילקחו ממנו מרבית אדמות הנחלה.

אין חובה חד–משמעית לחייב את הרשות בפיצוי באדמה חליפית, או לפחות לבחירת האריס.

אין פיצוי לאגודה על תשתיות שהושקעו עבור האדמה המושבת כקווי מים ודרכים.

אין גילום עבור המס הגבוה אותו יידרש החקלאי–אריס לשלם בשנת קבלת הפיצוי בגין היוון ההכנסות של מספר שנים.

הסנקציה הכספית – שיעור הקנס לכל חודש איחור במסירת האדמה נקבע ל–1% מערך הקרקע לאחר שינוי הייעוד (קרקע לבנייה, ערכה מיליוני שקלים). דבר זה יוצר מצב שבו החקלאי ישלם קנסות מעבר לפיצוי הכספי לו הוא זכאי.

צריך לזכור, כי מהפיצוי ברוטו יש לקזז מס הכנסה ומס שבח שאינם מגולמים. סנקציה בשיעור כה גבוה לכל חודש איחור במסירת האדמה מונעת מהחקלאי–אריס החתום על החוזה, לפנות לבתי המשפט או לערער על אי הצדק בנישולו מאדמתו, אותה עבדו הוריו וסביו.

נישול ללא פיצוי: אין החקלאי–אריס זכאי כלל לפיצוי (גם לא אגורה שחוקה) אם שונה ייעודה של האדמה לצורכי ציבור. אם הוחלט, כי על אדמות נחלתו ייסלל כביש, הסכים כבר החקלאי האריס בחתימתו על החוזה, כי אינו זכאי לפיצוי ולא ידרוש אותו בשל כך.

ג. השבת הקרקע כאשר חדל החקלאי–אריס לעבד את האדמה.

כאשר חדל החוכר להשתמש בשטח המוחכר, כולו או מקצתו, לתקופה העולה על שלוש שנים רצופות, רשאית הרשות לבטל את החוזה בהתראה מוקדמת – 60 יום, ולקחת את החלק שהוחכר חדל לעבדו.

לא במקרה לא נאמרו הסיבות – האם חדל בגלל מגבלה גופנית? האם בגלל בעיית המים? האם בגלל מחסור בפועלים? האם בגלל הסתבכות כלכלית זמנית? וכו', אין בהסכם דבר המבטיח שעם שינוי התנאים בעתיד יוכל החקלאי לקבל בחזרה את אדמתו. סביר יותר להניח, שאדמה תוחכר לזמן ארוך למשל לחברת מטעים, לכן גם לא תימצא בעתיד קרקע חליפית להשיב במקום החלק שנלקח.

לאור קריאת טיוטת חוזה האריסות המוזכר לעיל, יזמה עמותת "אדמתי", בהסכמת מנכ"ל הרשות בנצי ליברמן והיועץ המשפטי של הרשות, הכנת חוזה לדורות אשר ישקף את הזכויות ההיסטוריות, את התרומה ואת הערכים של ההתיישבות העובדת בהקמת יישובי קבע בכל הארץ.

הכותב הוא חבר ההנהלה של עמותת "אדמתי"

חקלאי בשדה. אין בהסכם דבר המבטיח שעם שינוי התנאים בעתיד, יוכל החקלאי לקבל בחזרה את אדמתו

צילום: יהודה לחיאני

חבר מועצה אזורית לא יוכל לכהן כחבר הוועד המקומי

בית המשפט העליון נדרש להכריע בחוקיות התיקון שנעשה בשנת 2010 בצו המועצות המקומיות, לפיו יימנע חבר וועד מקומי לכהן כחבר מועצה

עו"ד איתן מימוני

בשנת 2010 הורחב מעגל המנועים לכהן כחברי מועצה אזורית לפי צו המועצות המקומיות, כך שגם חבר ועד מקומי מנוע מלכהן במועצה האזורית. המדינה נימקה תיקון זה ב"ניגוד עניינים", הכרוך בסמכויות המועצה האזורית כלפי הוועדה המקומית בתחומים שונים, כגון פיקוח ובקרה תקציבית.

בעקבות תיקון זה, פנו מספר חברי מועצה אזורית לבית המשפט העליון בעתירה לביטול התיקון ובבקשה להתיר לחברי מועצה אזורית לכהן גם כחברי ועד מקומי. לטענתם, לא רק שהתיקון נערך ללא שלב פרלמנטרי, אלא שאף אין עניין מיוחד בקביעה, כי אדם המשמש כחבר ועד מקומי וכחבר מועצה נוגע בניגוד עניינים.

שופטי בית המשפט העליון, אליקים רובינשטיין, יורם דנציגר ונעם סולברג, בשבתם כבית משפט גבוה לצדק, התבקשו לפסוק בעתירת יוסי ו– 20 אחרים נגד שר הפנים. ב–15 ביולי 2012 העניק ביהמ"ש צו על תנאי, לפיו נדרש שר הפנים לנמק מדוע לא ידחה את יישום התיקון כך שייכנס לתוקף רק בבחירות שייערכו במועצות האזוריות בשנת 2013, ולא באלו שהתקיימו לפני כניסת התיקון לתוקף.

ב–22 במאי השנה, י"ג בסיון תשע"ג, ביהמ"ש מצ־יין, כי כאשר יש נקודות השקה בין תפקידים, שבהן מתקיים ניגוד עניינים, אף אם לא מדובר בניגוד בעוצמה "דרמטית", כדאי וראוי להימנע מזה. בנוסף, פוסק ביהמ"ש, כי אמנם ייתכן שהדרך הראויה לתיקון זה היא הבאתו לאישור פרלמנטרי, אולם כאשר ביהמ"ש מתבקש להכריע בין מאמץ לנטרול ניגוד עניינים לבין ביטולו של מאמץ כזה, הוא נוטה לא להתערב.

כמו כן, מדגיש ביהמ"ש, כי חלק ניכר מהבעיה התייתר עם קיומן של הבחירות למועצות האזוריות בדצמבר האחרון, כאשר לאחריהן לא נמסר עוד על היווצרות מקרים חדשים של "כפל כובעים", המעלים חשד לניגוד עניינים.

לבסוף, סבור ביהמ"ש, כי היות ונותרו חודשים ספורים לבחירות במועצות האזוריות, והיות וחלק מהוועדים המקומיים העמידו רק נציג אחד למועצה האזורית, אין מקום לחייב בבחירת חבר מועצה אשר אינו חבר ועד מקומי, מכיוון שחיוב זה יגרום להליך בחירה מחודש בחודשים הספורים שנותרו לקיום הבחירות.

לסיכום, ביהמ"ש הוציא צו, לפיו לא יודחו חברים המכהנים כיום בוועד המקומי ובמועצה האזורית יחדיו, אשר נבחרו בבחירות שקדמו לצו, לבחירות אשר יתקיימו בדצמבר 2013.

כפר ידידיה והוועד פיצו חבר באגודה בכ-450 אלף שקלים

בית המשפט חייב את הכפר ואת כל חברי הוועד אישית לשלם לחבר באגודה כ-450 אלף שקלים, בעקבות פלישה למשקו, הרס של מבנים והשחתת הטרקטור שלו. ללא היתרים, הם רצו לסלול כביש גישה בשטח המשק

במאי 2008, בשעות הבוקר המוקדמות, כאשר לא היה איש במשק של שלמה כהן, חבר באגודה שיתופית כפר ידידיה וחקל־אי בעל משק פרחים לשוק המקומי ולייצוא (בעיקר גרברות), נכנס קבלן מטעם האגודה למשקו.

הכניסה למשקו של כהן בוצעה על מנת לסלול כביש גישה בשטחו לשכונת ההרחבה בכפר ידידיה, בעוד שלא היו בידי האגודה היתרים להריסת מבנים או להפקעת השטח. הקבלן הרס מבני משק בחלקה של כהן, ובכלל זה חממות, מחסנים, מערכת מים, מכלי סולר לחימום החממות, והשחית את הטרקטור של כהן.

כהן הגיש לבית המשפט בקשה לצו מניעה ותביעה עיקרית לפיצוי בגין הנזקים שנגרמו לו. לבקשתו, ניתן צו המונע מהאגודה ומחברי הוועד להיכנס למשקו או לבצע בו דיספוזיציה. גם הוועד הגיש תביעה נגד כהן והתביעות ההדדיות נדונו על ידי השופטת דוקטור איריס רבינוביץ' ברון, והוכרעו לאחרונה. התובעים יוצגו על ידי משרד אבידע, אילן, שרם – עו"ד. האגודה וחברי הוועד יוצגו בתחילה על ידי עו"ד גד שטי־למן, ולאחר מכן ע"י עו"ד אורי ברימר.

בית המשפט קבע, כי "משחברי ועד האגודה ידעו על הכוונה להיכנס למקרקעין או שלא מסרו גרסה לעניין זה, ולמרות היותם חברי ועד לא מנעו זאת ואף לא השיבו בסיכומיהם לטענה לעניין אחריות אישית, הם התרשלו ונהגו בחוסר סבירות, ולפיכך הם אחראים ביחד ולחוד עם האגודה לנזקי כהן".

בסופו של פסק הדין, ניתן בין היתר צו קבוע המונע מהאגודה ומחברי ועד האגודה להיכנס למשק כהן או לשנות מזכויותיו של כהן במשק, עד קיום מלוא הוראות ההסכם שהיה קיים בין הצדדים משנת 98.

האגודה וחברי הוועד חויבו אישית לשלם לכהן 447,788 שקלים (לפי 360,781 שקלים בתוספת הצמדה וריבית כדין), בנוסף לפי־צוי ששילמה כבר האגודה לפני מתן פסק הדין, על סך 200,843 שקלים, בגין אגומית מים שנהרסה. כמו כן, האגודה וחברי הועד שלה חויבו לשלם את כל הוצאות המומחים בגין חוות הדעת שנמסרו, אגרת משפט וכן שכר טרחת עורך דין בסך 20 אלף שקלים. בסך הכול, האגודה וחברי הוועד שילמו לכהן 667,788 שקלים.

התביעה שהגישה האגודה נגד כהן ועילתה, בין היתר, לשון הרע – נדחתה.

טרקטור. מה עשה לקבלן רע?

חוק תאגידי מים וביוב

שמירת זכויות מפעל המים באגודת יישוב חקלאי

בועז מקלר רו"ח, יעקב צ'סנר כלכלן

אגודות היישובים החקלאיים – קיבוצים, מושבים שיתופיים, מושבי עובדים, כפרים שיתופיים – הן כאלו שהוקמו, בין השאר, על פי הוראות התקנון הפנימי שלהם להפעלת משק המים בתחום היישוב. לקיומו של מפעל מים ביישוב חקלאי חשיבות כלכלית מן המעלה הראשונה, לרבות עמידה בתנאי חוזה משבצת הנחלות החקלאיות הדורש עיבוד של הקרקע.

חוק תאגידי מים וביוב התשס"א – 2001 (להלן "החוק") מחריג בתחולתו על פי סעיף 150 אגודות שיתופיות שהוקמו לפני מועד תחולתו, ושומר על זכויותיהן: "אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בזכויותיהן של אגודות שיתופיות, ובכפוף להוראות סעיף 149 – של חברות, שהוקמו להפעלת משק מים או משק ביוב ברשויות מקומיות, לפני תחילתו של חוק זה".

סעיף החוק הבא אחריו, 151, מוציא מתחולת החוק רשות מקומית שהיא מועצה אזורית, ובלבד שלא ניתן צו על ידי שר הפנים, שר התשתיות הלאומיות ושר האוצר להחיל חוק זה על מועצות אזוריות: "חוק זה לא יחול על רשות מקומית שהיא מועצה אזורית, ואולם השרים רשאים, בצו, על פי הצעת מועצת הרשות ובאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, להחיל חוק זה על מועצות אזוריות ולקבוע תנאים והתאמות לכך".

סעיף 150 מתייחס למועד תחילתו של החוק במשמעותו הכללית בעוד שסעיף 151 מתייחס להחרגה של תחולת החוק מהמועצות האזוריות כל עוד לא ניתן צו ע"י השרים לצירוף מועצה אזורית לתחולת החוק.

לצורך הבהרת האמור פנינו לרשות המים בעניין מעמד זכויותיה של אגודה שיתופית להפעלת משק מים או משק ביוב בתחום מועצה אזורית המוקמת לאחר תחילתו של החוק, באם הוקמה טרם החלת החוק על פי סעיף 151 על המועצה האזורית שבתחומה היא פועלת.

על פי תשובת רשות המים, סעיף 150 יחול אך ורק על אגודות שיתופיות שהוקמו לפני תחולתו של החוק, קרי לפני 16 באוגוסט 2001, ולא לפני מועד החלתו על המועצה האזורית שאליה הן משתייכות.

כתובת לשאלותיכם
dror.maariv@gmail.com

לא לניגוד עניינים

חבר ועד אגודה, שישיבת הוועד דנו בעניין הקשור בו, יוציא את עצמו מן הדיון ויימנע מהצבעה. אילו פרוטוקולים של האסיפה הכללית מחויבת האגודה להמציא לרשם האגודות? מתי מקבלים פיצויי פיטורים אם עוברים למושב?

האם חבר ועד אגודה רשאי להשתתף בי־שיבת ועד שבה נדון עניין הנוגע אליו באופן אישי?

בפסיקה נקבע, כי החלטה המתקבלת כאשר עניין שעליו אדם מופקד עשוי להתנגש עם עניינו האישי של אותו אדם או עם עניין אחר שהוא מופקד עליו – פסולה בתכלית. כלל זה יפה גם למקבלי ההחלטות במוסדות הניהול של אגודה שיתופית.

פרופ' סמדר אוטולנגי, בספרה "אגודות שיתו־פיות – דין ונוהל" (1995, כרך א', עמ' 73), כו־תבת: "אל להם, לנושאי המשרה, לפעול לטובת האינטרסים האישיים שלהם. כשמדובר באגודות שיתופיות קטנות יחסית, החיוב לפעול לטובת מטרות האגודה צריך להוות משקל נגד לנטיית הלב להפעיל שיקולים אישיים".

ועוד נכתב (בעמ' 263):"אסור שיהיה לחבר ועד ניגוד אינטרסים בין מילוי חובתו בהנהלת האגודה השיתופית לבין כל אינטרס אחר שלו... למנהל כלל אסור להימצא במצב של ניגוד אינטרסים אם הוא ידוע מראש, ואם הוא נקלע לתוכו – אסור לו להשתתף בהצבעה".

כאשר מדובר בהחלטה הנוגעת באופן אישי לחבר ועד מתעורר חשש לניגוד עניינים. לפי־כך, במצב כזה אסור לחבר הוועד להשתתף בדיון, להצביע בנושא או אף לטפל בו מחוץ לישיבות הוועד.

אילו פרוטוקולים של האסיפה הכללית מחויבת האגודה להמציא לרשם האגודות?

"אגודה חייבת להמציא לרשם תוך חמישה־עשר יום העתק מפרוטוקול האסיפה הכללית השנתית ולפי דרישתו העתק מפרוטוקול של אסיפה כללית אחרת" (סעיף 14(ד) לתק־נות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה) תשל"ה–1975). בסעיף 4(א) לתקנות הנ"ל כתוב: "סדר היום של האסיפה הכללית השנתית יכלול – (1) בחירת יושב ראש האסיפה ומזכירה; (2) דין וחשבון של הוועד על פעולות האגודה ומצב עסקיה; (3) דין וחשבון של ועדת הבי־קורת, אם על פי תקנות האגודה קיימת ועדת ביקורת; (4) אישור המאזן המבוקר כחוק וחשבון רווח והפסד, כאמור בתקנת משנה (ב); (5) דיון בהערות הרשם, ברית הפיקוח או מבקר החשבו־נות של האגודה לגבי המאזן, אם היו כאלה; (6) אישור התקציב השנתי של האגודה, ואם מוצע להטיל מסים על החברים, אישור המסים האמו־רים; (7) בחירת הוועד והמועצה וועדת הביקו־רת אם יש כאלה באגודה על פי תקנותיה, וכן רשויות אחרות של האגודה שעל פי הפקודה או תקנות האגודה יש לבחור אותן באסיפה כללית, הכל אם תמה תקופת כהונתה של אותה רשות; (8) באגודה שאינה חברה בברית פיקוח – מינוי מבקר חשבונות; (9) כל נושא אחר שעליו הח־ליט הוועד או מורות תקנות האגודה; (10) קבי־עת הסכום המרבי של ההלוואות שוועד ההנהלה רשאי לקבל; (11) השימוש ברווחים או הדרכים לכיסוי גירעונות".

לפני כארבעה חודשים עזבתי את מקום מגו־ריי בתל אביב ועברתי להתגורר במושב בד־רום. עקב כך, התפטרתי ממקום עבודתי בתל אביב. האם אני זכאי לפיצויי פיטורים?

סע' 8(2) לחוק פיצויי פיטורים תשכ"ג–1963 קובע: "לעניין חוק זה ייראו כפיטורים התפט־רות של עובד עקב העתקת מקום מגוריו – ליי־שוב חקלאי – מיישוב שאינו חקלאי, או ליישוב באזור פיתוח מיישוב שאינו באזור פיתוח, בתנ־אים שנקבעו בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת; לעניין פסקה זו 'יישוב חקלאי' או "יישוב באזור פיתוח" – יישוב שנמנה עם סוגי יישובים שנקבעו בתקנות באישור ועדת העבו־דה של הכנסת כיישובים חקלאיים או יישובים באזור פיתוח, הכול לפי העניין".

כמו כן, בתקנה 12(ב) לתקנות פיצויי פיטו־רים (חישוב הפיצויים והתפטרות שרואים אותה כפיטורים) תשכ"ד–1964 נקבע: "רואים התפט־רותו של עובד כפיטורים לפי פסקה (2) לסעיף 8 לחוק, אם העובד גר לפחות 6 חודשים ביישוב חקלאי או ביישוב באזור פיתוח שאליו העתיק את מגוריו". עוד קובעת התקנה, כי "יישוב חקלאי" הנו: קיבוץ, מושב, או יישוב שמרבית תושביו הם חקלאים".

מהאמור לעיל עולה, כי על הטוען לזכאות לפיצויי פיטורים לפי סעיף 8(2) לחוק להוכיח: א. ההתפטרות באה עקב הכוונה להתיישב ביי־שוב חקלאי או באזור פיתוח. ב. עצם העתקת מקום המגורים השפיעה על יכולתו של העו־בד להמשיך ולעבוד במקום עבודתו הקודם. ג. העובד התגורר באותו יישוב שישה חודשים לפחות.

בשאלתך כתבת, כי הנך מתגורר במושב אר־בעה חודשים בלבד. לפיכך, בשלב זה אינך זכאי לפיצויי פיטורים. יחד עם זאת, אם אתה עומד בשאר הקריטריונים שפורטו לעיל, בחלוף שישה חודשים ממועד הגעתך למושב תהיה זכאי לפי־צויי פיטורים ממקום עבודתך הקודם.

הכותבת, ממשרד עורכי דין וגישור "איי־לת רייך", עוסקת באגודות שיתופיות, בתחום המסחרי-חקלאי ובליטיגציה.

המידע כללי בלבד ואינו חוות דעת או ייעוץ מוסמכים.

*בקטגוריית טנדרים במשקל כולל מעל 4.5 טון **המחיר כולל מע"מ החל מ: 224,082 ₪. מקדמה 21% מעלות הרכב + מע"מ על מלוא מחיר הרכב + אגרת רישוי ואביזרים והיתרה ב-60 תשלומים ללא ריבית וללא הצמדה. המבצע בכפוף לתקנון החברה ובאישור הגוף הממן. התמונה להמחשה בלבד. ט.ל.ח

הקוראים בערבה בחמישייה הראשונה

סקר הספריות השנתי של משרד התרבות: למעלה ממיליון קוראים פעילים בישראל, 12.6 מיליון ספרים הושאלו בספריות הציבוריות. השיאנים הם תושבי קריית ארבע, תושבי הערבה במקום חמישי

נתונים חדשים מצביעים על כך שעם ישראל לא זונח לחלוטין את המילה הכתובה לטובת הטאבלט והסמארטפון: בשנים האחרונות יש עלייה משמעותית בהרגלי הקריאה בישראל. נתונים שמפרסם משרד התרבות והספורט במסגרת פרויקט "ישראל קוראת", חודש הקריאה והספרות העברית המתקיים ביוזמתו זאת השנה הרביעית ברציפות, מראים עלייה ניכרת בשיעור 25% בהשאלות ספרים בספריות הציבוריות, בארבע השנים האחרונות: בשנת 2009 הושאלו 9,884,000 ספרים מספריות ציבוריות, ואילו אשתקד הושאלו 12,266,093 ספרים.

מפילוח דפוסי ההשאלות מהספריות עולה, כי שיאני הקריאה הם תושבי קריית ארבע, עם שיעור שיא של 93% מתושבי היישוב, במקום השני עמנואל (85%), בשלישי – רמת הנגב עם 67% מהתושבים. במקום הרביעי נמצאת המועצה המקומית זמר (73%) ובערבה, שמרבית תושביה חיים במושבים באזור, קראו 62% מהתושבים והם נמצאים במקום החמישי.

חבל אילות, ששיעור הקוראים ביישוביו הוא 60% נמצא במקום השישי, ואחריו, עם שיעור קוראים דומה, נמצאת בקעת הירדן. יישובי גדרות, ששיעור הקריאה בהם הוא 52%, נכנסו לעשירייה הראשונה, במקום 10. עוד ניתן ללמוד מהנתונים, כי מספר הקוראים הפעילים בספריות הציבוריות הוכפל כמעט מאז שנת 2005 וב–2012 זינק ל–1,102,357 קוראים בקירוב.

במסגרת חודש הקריאה והספרות, שהחל ב–5 במאי ויינעל ב–15 ביוני (מוצאי השבת הקרובה), מתוכננים 40 ימים גדושים במאות אירועי קריאה וספר בכ–110 יישובים ברחבי הארץ. על פי הערכה, השנה ישתתפו באירועים כ–400 אלף אנשים. בין האירועים: 45 תיקוני ליל שבועות בספריות הציבוריות, 33 אירועי "מחווה לסופר בעירו", כ–100 ירידים לילדים והצגות בספריות, "מחזירים סופרים למחזור החיים", פעילות בסינמטקים ובמוזיאונים ועוד.

שרת התרבות והספורט, לימור לבנת: "חובתנו לדאוג שסופרים ישראלים יוכלו להמשיך ליצור גם למען הדורות הבאים, וליצוק חיים לתוך עולמנו התרבותי, שהוא חלק חשוב ובלתי נפרד מהחוסן הלאומי והחברתי שלנו".

שיעור הקוראים בספריות הציבוריות – 10 המקומות הראשונים בישראל

שם הספרייה	מס' התושבים	מס' קוראים באובלוסייה 2012	אחוז קוראים 2012	מס' השאלות 2012
קריית ארבע	7,433	6911	93%	127,833
עמנואל	2,952	2500	85%	31,106
רמת הנגב	4,900	3800	78%	28,500
זמר	5,883	4300	73%	40,080
הערבה	2,700	1664	62%	8,290
חבל אילות	3,400	2035	60%	19,000
בקעת הירדן	3,600	2150	60%	10,137
אורנית	6,600	3700	56%	14,800
קריית גת	47,750	26714	56%	320,568
גדרות	4,700	2428	52%	15,912

דובצקי. זקס. אוברוצקי

שברולט סילברדו

הטנדר הנמכר ביותר בישראל!*

- הינע 2X4 או 4X4
- עד 6 מקומות ישיבה
- תיבת 6 הילוכים עם הילוך כח
- כושר גרירה והעמסה מדהים
- רמת איבזור הגבוהה בקטגוריה
- 6 כריות אויר ומערכת ESP

חסכון של עשרות אלפי שקלים בשנה!

2,500₪ לחודש!**

הטבות מיוחדות לתקופה מוגבלת ואספקה מיידית!

לפרטים נוספים:
*3505
chevrolet.co.il

החל מ: 189,900₪ +מע"מ

CHEVROLET
בכל 7 שניות נמכרת בעולם שברולט

ימי התום

מאבקן של האחיות עדי ודנה לוסטיג-שריג מבית עובד בניסיון של אנשי נדל"ן ומלונאים לנכס את חוף פלמחים לעצמם נתן השראה לספר "כתוב בחול ובמים". הסופרת יונה טפר העבירה את הסיפור למושב בצפון הארץ, והעמידה במרכזו נערה ונער, נעמי ותום, שהתאהבו זה בזה

"כתוב בחול ובמים" מאת יונה טפר הוא סיפור אהבתם של נעמי ותום המתרחש במושב בצפון הארץ, השוכן לחוף הים התיכון. כאשר יזמי נדל"ן מתחילים בבניית מלון על רכס הכורכר הסמוך ומתכוננים להשתלט גם על מפרץ החבצלות היפהפה של המושב ולנכס אותו לעצמם וללקוחותיהם, נוצר קרע עמוק בין אנשי הכפר – בין התומכים בפיתוח ורוצים לנצל את משאבי הטבע לתועלתם בלבד, ובין מי שמאמינים שהחוף והים שייכים לציבור ואינם ניתנים למכירה.

אביה של נעמי – הנמנה עם מובילי יוזמת הפיתוח – צובר שנאה עזה כלפי שכניו, הוריו של תום, המתנגדים למהלך. הוא ואנשי שלומו מכנים בזלזול את החולקים על דעתם "דינוזאורים", ומנסים לממש את חזונם בכל הדרכים ולקדם את ההשתלטות על מפרץ החבצלות.

על רקע מאבק זה, הופך קשר הילדות התמים של תום ונעמי לאהבת נעורים עמוקה וסוחפת, שמתעצמת יותר נוכח הניסיונות הכוחניים של אדי, אביה של נעמי, להפריד ביניהם. נעמי ותום מניעים ביחד מאבק אקולוגי לשמירת המפרץ, ורותמים אליו את חבריה ה"ירוקים" של אופק, אחותו הגדולה של תום, שנהרגה כשנפלה מצוק בעת טיול במדבר יהודה.

הסופרת, ששאבה השראה ממאבקם המתוקשר של צעירים בארץ על זכותו של הציבור לחופים פתוחים, יצרה סיפור מרתק ושובה לב, החותר להבין לעמקם את הכוחות המניעים צעירים לצאת מד' אמותיהם, לדבוק במטרתם ולסחוף אתם אנשים רבים. כמו אותם "נחשונים" במציאות המוכנים להילחם נגד אי צדק ועוולות, כך גם נעמי ותום, גיבורי הסיפור, יוצאים להגן על סביבתם ועל אהבתם מול אנשים עתירי הון, בעלי קשרים והשפעה.

"כתוב בחול ובמים" (הוצאת הקיבוץ המאוחד – ספריית פועלים) הוא ספרה ה–50 של יונה טפר, וכמו בספריה האחרים, שבהם כיוונה זרקור אל עולמם המורכב של בני נוער בישראל, גם בספר זה היא מאירה את כוחו של היחיד הנאבק על דרכו ומוצא דרכים יצירתיות להתמודדות עם קשיים, תוך גדילה והתעצמות.

יונה טפר מספרת, כי "הזיק שהדליק בי את הרעיון לכתיבת ספרי החדש התעורר כשקראתי לפני זמן רב על נערה בת 17 לערך, מסביבות פלמחים, שהחליטה להתיישב בחוף ולמנוע בעצם היותה שם את הקמת כפר הנופש המתוכנן. כפר נופש שאמור היה להפוך את רצועת החוף היפה והפתוחה לציבור לרכושם של בעלי ממון, והם, לתכניתם, ישנו את המקום הטבעי לעור פיסת חוף מתוכננת ומסודרת, שתהיה פתוחה למי שיוכל לשלם את דמי הכניסה, וברור היה שהפיתוח והבנייה יפגעו בנוף, בצומח ובחי.

"עקבתי אחרי הידיעות המעטות שהתפרסמו פה ושם בעיתונות ובמדיה על אודות המאבק שאותה נערה החלה בו, והייתי מלאת התפעלות מהנחישות, מהיכולת לאגד יחד את הביקורת עם המעשה, לתעל את רגשי הכעס ואת תחושת הצדק למעשים, בלי לתת למחשבות על דלות כוחה לעצור בעדה.

"כפי שקרה לי בעבר, הרעיון דבק בי ולא הרפה. גם בכמה מספריי האחרים לנוער, למשל בספרים 'כמו דקירת סכין', 'מה שהסתרתי בבטן' ואחרים, מתמודדים בני הנוער עם שאלות מוסריות של קבלת אחריות וקביעת עמדה.

"המחשבה על אותה נערה שהתיישבה בחוף רק מפני שחשבה שאין זכות למדינה להפקיע את החוף מידי הציבור, והאמינה באמונה תמימה שיש בכוחם של יחידים לשנות החלטות שגויות של הממסד, לא הניחה לי.

"לא פעם, תפסתי את עצמי חושבת על הימים שהיא מעבירה בחוף ועל מלחמת 'דוד מול גוליית' שלה. כשהרעיון לא עזב אותי, החלטתי לנסות ולהפוך אותו לסיפור. לא חיפשתי אחרי 'הנחשונית' שהסעירה את מחשבותיי, שאפילו את שמה לא ידעתי. לא רציתי להתמקד דווקא בסיפור שלה ובמאבק על חוף פלמחים, כשלאורך כל חופי הארץ נאבקים אנשים על הזכות להשאיר את חופי הים פתוחים לציבור.

"בחרתי לכתוב על מפרץ חוף דמיוני, מפרץ יפהפה שקראתי לו 'מפרץ החבצלות'. את המאבק מיקמתי לא בין ה'ירוקים' או עמותות כמו 'שומרי החופים', 'החברה להגנת הטבע' ואגודת 'צלול' לבין משרדי הממשלה, אלא בין אנשי מושב קטן שאנשיו נאבקים על פרנסתם הדלה מחקלאות, והיוזמה להקים מלון מול הים שיזמן פרנסה נוספת מתיירות קורצת להם, מלווה בתחושתם שאחרי שנות ההתמודדות ליד הגבול מגיעה גם להם מעט רווחה.

"לתוך הרקע הזה ארגתי את סיפור המאבק בין המצדדים בפיתוח לבין המעטים הדבקים בתפיסה שמשאבי טבע כמו חופי ים, נופים, טבע, מים ושמים שייכים לכל הציבור ואינם יכולים להיות רכושם של כרישי נדל"ן וממון.

"גיבור הספור שלי הוא תום הלומד בכיתה י"א ומתגעגע לאחותו הגדולה אופק, שהתמסרה מזה שנים להגנה על כל עוול לחי ולצומח בארץ, ונהרגה בעת טיול במדבר יהודה. תום מרגיש שעליו להגן על מפרץ החבצלות שאופק כל כך אהבה. בתמימותו, הוא נוטה אוהל במרכז המפרץ כדי למנוע מהפועלים לגדר את השטח ולנכס אותו למלון ההולך ונבנה, אבל מול אולטימטום הפינוי של מנהל העבודה, הוא מבין עד כמה אין בכוחו כיחיד לשנות הרבה.

"בייאושו, הוא פונה אל נעמי, בת השכנים, חברת ילדותו. למרות השנאה שאביה של נעמי פיתח אל הוריו של תום על רקע הקרע במושב, באה נעמי לשהות אתו בחוף. קשר הילדות בין השניים הופך לאהבת נעורים עמוקה וסוחפת. יחד, הם מניעים מאבק אקולוגי לשמירת המפרץ, רותמים אליו את חבריה 'הירוקים' של אופק, מצליחים לשנות את תפיסתם של חלק מחברי המושב ומביאים לידי הכרעה משפטית את ההחלטה שהחוף יישאר ברשות הרבים.

"שם הספר, 'כתוב בחול ובמים', נלקח מתוך קטע בספר שבו מאות משתתפי הפיקניק להצלת מפרץ החבצלות משלבים ידיים ואחת מקבוצת הירוקים, חבריה של אופק, אומרת: 'אופק שלנו נהרגה בעת טיול במדבר יהודה ואנחנו מבקשים היום לקיים את צוואתה שכתובה כאן בחול ובמים, ולהבטיח בשמה שהמפרץ יישאר לעולם בידי הבעלים האמתיים שלו – בידיים שלכם, ובידי ילדיכם ונכדיכם לדורות'.

"היום אני יודעת שהן היו שתיים – שתי אחיות, עדי ודנה לוסטיג (יחד עם אחותן רוני ואמן יוכבד, ז"נ) שהובילו את המאבק בחוף פלמחים, מאבק שעדיין לא הסתיים".

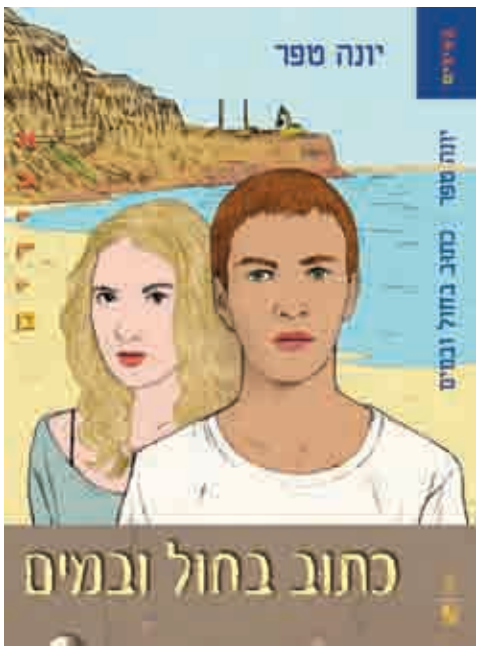

יונה טפר. "הרעיון דבק בי ולא הרפה" צילום: דינה גונה

עדי, רוני, דנה ויוכבד לוסטיג-שריג. הובילו את המאבק בחוף פלמחים
צילום: רענן כהן

להתגלגל בשוויץ

איך הפכה שוויץ למעצמת טיולי אופניים עולמית

כבר מזמן לא רק שוקולד או שעונים, שוויץ הפכה בשנים האחרונות ל"ארץ האופניים" של אירופה, בשל פרויקט שוויצרי ייחודי, במסגרתו נוצרו 13 מסלולי אופניים לאומיים משולטים היטב הנמתחים לאורכה ורוחבה של המדינה. כל מסלול שונה בתכליתו מיתר המסלולים: ישנם מסלולים לאורך אגמים, מסלולים העוברים ביערות, בהרים, מסלולים מישוריים, מסלולי שטח ומסלולי כביש.

על בסיס התשתית המיוחדת הזו, חברה שוויצרית בשם Swiss Trails יצרה שירות המנגיש את טיולי האופניים לנוסע העצמאי באופן קל נוח ומושלם, כך שלא צריך קבוצה או מדריך.

טיולי האופניים בשוויץ הינם טיולי אופניים מתגלגלים, מה שאומר שכל יום ישנים במקום אחר ורוכבים את הדרך ממלון למלון, כאשר הציוד מועבר ע"י חברת Swiss trails. הטיול הוא מודולרי לחלוטין וניתן לבחור את מספר ימי הרכיבה, רמת קושי, מספר קילומטרים ביום, סגנון רכיבה (טורינג, שטח או כביש) ורמת

הלינה - מלינה בחוות, דרך אכסניות, מלונות ואף מלונות ספא מפוארים. כל נוסע יכול לבנות טיול המתאים לו באופן מושלם, כך שהטיולים הללו מתאימים לרוכבים בכל הרמות, ממשפחות עם ילדים קטנים, דרך רוכבים מתחילים, רוכבי סופ»ש ואף רוכבים המחפשים אתגרים ברמה גבוהה.

אחד ממסלולי האופניים המבוקשים ביותר הוא לאורך נהר הריין, שבשל מיקומו, אופיו השטוח ושפע האטרקציות לאורכו, הוא מותאם לכל הגילאים ולכל הרמות. המסלול מאוד נוח וקל לרכיבה עצמאית, ללא צורך במדריך, או קבוצה. האזור משופע באגמים ובמסלולי הליכה נוחים עם נופים מרהיבים, כך שניתן לשלב בין טיול רגלי לבין טיול אופניים.

הטיול עובר באגם קונסטנץ, המציע שפע פעילויות מים, בעיירות קסומות, כמו העיירה הציורית שטיין אם ריין, דרך מפלי הריין, המפלים הגדולים ביותר באירופה. כמו כן, ניתן לעצור בעיירת הספא באד צורצאך ולטייל במדרחוב הידוע ובו כיכר שוק מימי הביניים. למי שרוצה לנוח מהרכיבה ולהתפנק, מומלץ לבקר במעיינות התרמיים הרבים באזור וליהנות מטיפולי הספא המוצעים במקום.

המסלול מסתיים בעיר האומנות באזל, בה ניתן לבקר במוזיאון הבובות, בגן

החיות, בקתדראלה של באזל או בשווקי העיר.

שוויץ היא ככל הנראה מהמדינות הבודדות שמציעות לרוכבי אופניים טיולים מאורגנים לרוכב עצמאי. בשוויץ פועלות חברות טיולים מקומיות שמציעות למטייל העצמאי מסלולי קרוס קנטרי ואולמאונטיין לרכיבת סינגלים, שבילים סלולים, שבילים לבנים וגם כבישים צדדיים; החברות מציידות את הרוכבים במפות, דואגות ללוגיסטיקה שלהם ולסידורי הלינה ומשגרות אותם לדרך באופן עצמאי. כל אחד בוחר במסלול שמתאים לו, בקצב שלו ובזמן שלו.

מדובר בעיקר במסלולי אופניים מנקודה לנקודה שאינם מצריכים קבוצה או מדריך, וכל רוכב אופניים יכול לקבל באותה העלות גם את השירותים הנכללים בחבילה: מלונות או אכסניות, לינה וארוחת בוקר, כמו גם העברה יומית של הציוד מהמלון כך שבסוף כל יום רכיבה, המזוודות מחכות במלון הבא. כמו כן, החבילה כוללת מפות ושירותי תמיכה טלפוניים בכל שעות היממה. טיולים לרוכבים עצמאיים מתאימים בהגדרה לרוכבי כביש והרים שמחפשים אתגרים אבל גם לטיולי משפחות, שאורכות בדרך שניים עד ארבעה ימי רכיבה נטו ואף משלבות יום-יומיים של הליכה בהרים. יש יותר מאלף אפשרויות לינה ברחבי שוויץ, כל מטייל יכול לתכנן את המסלול האישי המתאים לו, את רמת האירוח ואת מספר הקילומטרים שאותם ירכב בכל אחד מימי הטיול.

בתקופה האחרונה גם הישראלים גילו את הקסם ואת הקלות והנגישות במסלולים האלה. הסוד הוא היכולת להתאים מסלולים גם לרוכבים שאינם מיומנים. בישראל ספורט הרכיבה הפך לספורט לאומי ואלפים בוחרים מדי שנה לגוון את המסלולים ובוחרים בשוויץ.

המחיר: 1,199 € לאדם בחדר זוגי, בקיץ בתאריכים נבחרים

המחיר כולל: טיסות, 6 לילות במלונות ברמת תיירות טובה, ע"ב לינה וא. בוקר, טיול אופניים של 5 ימי רכיבה , העברות פרטיות מהשדה לתחילת המסלול וחזרה, שירותי תמיכה, מפות ומסמכי נסיעה.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לחברת גורדון אקטיב, חברת הבת של חברת התיירות הוותיקה גורדון טורס בטלפון: 03-7659000

או באתר האינטרנט בכתובת: www.Gordonactive.co.il

היא הקימה את המשק האורגני בכפר יהושע, עובדת בו כבר 30 שנה ומנהלת אותו. העיקרון המנחה את העבודה במשק של איריס בן צבי, אישה יוצאת דופן החיה על פי אמונתה, הוא השאיפה לאיזון ביולוגי טבעי. היא ועובדיה מיישמים אותו על ידי הימנעות מוחלטת משימוש בחומרי ריסוס, גם אם הם מאושרים לשימוש אורגני. העולם שנשאיר לילדינו חשוב לה: "אנשים רודפים אחרי הרווח המיידי ולא חושבים על המחר"

איריס בן צבי. החקלאי יוצר את המרחב

איריס לא-מצויה

סלע קורן * צילומים: רחל קורן

בכל חג שבועות אני קצת מרגיש כאילו התחפשנו, למען עצמנו ולמען האורחים מבחוץ. לא מפני שקנינו את התוצרת החקלאית בסופר – השיבולים אכן גדלות כאן, החלב עוד נחלב מהפרות ילידות העמק והפרחים מגודלים בחממות במשק השכן. אך כבר זמן רב שיש מתווך בינינו ובין האדמה. בשנות ה–80' היה זה הפו־על הערבי והיום אלו ידידינו התאילנדים. ואם נוגעים באדמה, זה נעשה דרך צמיגי הטרקטור או המחרשה. ויסלחו לי היוצאים מהכלל, כי הריהם יודעים שהם רק מעי־דים על הכלל.

לא אני הוא האיש לקונן על מצבה של החקלאות והחקלאי בישראל, רק אומר שקיבלנו אדמה ואנחנו צריכים להוציא ממנה את המרב. על המרב הזה אנסה לתהות בכתבה שלפניכם.

יש פעמים שבהן אתה פוגש בן אדם מבוגר ממך ואתם משוחחים, אתה שואל שאלות והמבוגר משיב, אתה מקשיב ואתה יודע שרב הנאמר מיכולתך להבין עכשיו, אך אתה גומע את הנאמר ככל יכולתך, כי אתה יודע שיום אחד תיזכר ותבין.

לאיריס בן צבי יש לוויית חן שאפשר לראות אצל אדם החי על פי אמונתו. היא הקימה את המשק האורגני בכפר יהושע, עובדת בו כבר 30 שנה ומנהלת אותו. רבים הם החולמים האוטופיסטים, בכל מפגש אפשר לשמוע דעות מצוחצחות על כיצד הדברים אמורים היו להיראות, אך הפער עם עולם המעשה עודנו גדול. אי־ריס הצליחה לצמצם חלק ניכר מפער זה.

קשה לדבר על הערך הרוחני של המפגש של אדם ואדמה, אפילו בעיתון שמתמקד בחקלאות ובהתיישבות, מבלי להישמע מתריס. איריס אומרת שכל מי שעו־שה דבר חדש יכול להיתפס כחותר תחת הדבר הישן. על כן חשבתי, בטרם ייסגר חלון ההקשבה ומילותיי יתנגחו בקיר בטון של אין ברירה, לפתוח במילותיו של רבנו – א"ד גורדון: "אין עם קונה אדמתו אלא על ידי עצמו".

אני כותב את מילותיו של גורדון ונזכר, איך פעם, בדרכי חזרה הביתה מהשדה הר־חוק אחרי יום שלם של הלוך חזור בשדה, עלה לי המשפט הבא: מי שהולך, הלוך–חזור, בכל השדה, מספר פעמים בכל עונה, השדה שלו. נשארנו עם הטאבו, חברים. מנהלה ואישורי בנייה תופסים מקום רב מדי בפינו ואינם מתפנים לטובת מילים יפות מאלו. והעין כבר מזמן אינה מנסה להתמודד עם הנוף האין–סופי הזה ומק־בלת הכול ארוז בתוך קופסה צרה ומוקרן ממסך שטוח.

אם התעכבתי שתי פסקאות מלספר על המפגש עם איריס, זה גם משום שהיו לי דברים לומר, וגם בגלל הקושי להאדיר ענווה. ויותר מכך, הביטוי האמיתי לרע־יונותיה של איריס הוא המימוש במשק, על כן אמחל על מצפוני כעיתונאי ופשוט אעתיק מאתר האינטרנט "המשק האורגני של איריס בן–צבי":

"כשנכנסים לכפר יהושע, מיד בצד ימין, ניתן להבחין בשדות צבעוניים ומגוונים בהם ערוגות של ירקות שונים לצד עצי פרי, צמחים ופרחים. זהו המשק של אי־ריס. מאז 1983 גדלים כאן ירקות ופירות אורגניים לצד חלומות, רעיונות ויזמות בתחומי החקלאות והקיימות.

"העיקרון המנחה את העבודה במשק הוא השאיפה לאיזון ביולוגי טבעי, עיקרון זה מיושם על ידי הימנעות מוחלטת משימוש בריסוסים כלשהם, בין אם הם מאושרים לשימוש אורגני בין אם לאו.

"גידול סוגי ירקות רבים בסמיכות, שי־לוב צמחי תבלין בשדה, הותרת אזורי בר, שמירה על מחזור גידולים והקפדה על גי־דול בעונה בלבד, תורמים גם הם לעמידות הצמחים אך בעיקר, שימת הלב, מחויבות ואמונה בדרך האורגנית המיושמת באהבה ובמיומנות המאפשרים בית גידול טבעי לבעלי חיים המהווים אויב טבעי למזיקים השונים, מסייעים לשמירה על מגוון ביו־לוגי עשיר במיוחד".

אם תיכנסו לאתר ודאי תוכלו לראות שהעתקתי היטב, וגם תוכלו לקבל מושג כיצד זה עובד ברמה הכלכלית: לקוחות יכולים להזמין סל של ירקות אורגניים שנקטפו בבוקרו של יום עד פתח ביתם, או להגיע למשק עצמו, לשזוף את עיני־הם ביופיו של המקום וגם לרכוש בחנות ירקות ועוד מוצרים אורגניים שמגיעים ממקומות אחרים.

זהר, שעובד במשק של איריס כבר עשר שנים, אומר שזאת שיטה שבה כולם זוכים – הלקוח זוכה בירקות אורגניים טריים מבלי לשלם פערי תיווך, החקלאי זוכה בלקוחות נאמנים שמאפשרים את המש־כיות הדרך, והאדמה זוכה בטיפול אור־

"בעבר, היו משקים מעורבים וכל משפחה טיפחה גינת ירק משלה. היה לזה ערך חווייתי וחינוכי לכל המשפחה ושולחן האוכל היה שמח יותר". היא שותפה בטיפוח גינה קהילתית עם ילדי כפר יהושע ורעיונותיה מחלחלים אט-אט למושב, אנשים התחילו לחשוב לפני שהם מרססים שטחים ציבוריים

אחד העובדים מטפל בגינה. "האדמה המעובדת חסרה מרכיבים טבעיים"

חנות המשתלה האורגנית. מבחינה כלכלית, זה עובד

ציפור על תיל. "בית גידול טבעי לבעלי חיים המהווים אויב טבעי למזיקים השונים"

פרחי הצבר. פעם היו כאן הרבה יותר ציפורים ופרחים

גני מסור תוך שמירה על פוריותה ועל השבחתה.

ישראלים - לא תאילנדים - כן

איריס מבקשת שאעלה את בעיית דיור הצעירים במושב אז בבקשה: אני מבין שהבעיה סבוכה וישנה וקשורה לכלכלה עולמית ולתהליכי גלובליזציה, אך כש־אתה מדבר עם אדם ישר כאיריס קל לך לראות את הכיפוף.

עד לא מזמן התגוררו העובדים במשק בן צבי בקרוואנים ניידים וביחידות דיור ארעיות. העובדים הם חבר'ה ישראלים צעירים שמעוניינים לעבוד בחקלאות. הם מוכשרים, הם יכולים לעשות עוד המון דברים אחרים, אך בשלב זה של חייהם הם רוצים להצמיח את עצמם וירקות אור־גניים, אכפת להם מהקהילה והם נוטלים חלק בה ואף יוזמים פעילויות תרבותיות במושב. אך לא מזמן המדינה אסרה עלי־הם לגור במבנים במשק, והם נאלצו ללכת ולחפש דירות בסביבה.

לא אלאה אתכם במספרים, אך יכולים אתם לשער שבלתי–אפשרי כמעט להר־וויח שכר מינימום ולשלם שכר דירה, וב־וודאי שלא להקים משפחה. אין אני מבין הרבה בסעיפי החוקים, אך בקצה כל משק שני יש קרוואן שבו גרים פועלים תאילנ־דים, וזה בסדר גמור. אבל לשכן עובדים עבריים – אסור.

הצורך להתכופף ולחפור באדמה מלמד את איריס ענווה. ואני מוסיף, ללא כל אירוניה, שחבל שוויתרנו על כל הענווה לטובת התאילנדים. "ביחס לעבר, כל אחד היום חי כמלך. לו היינו רואים איך חיו גדולי הרוח שאנחנו מעריצים היינו מזד־עזעים, אנשים רודפים אחרי הרווח המיידי ולא חושבים על המחר", הוסיפה איריס.

שאלתי אותה אם היא רואה את עצמה כמחנכת והיא אומרת שבעבר יצא לה יותר לעבוד עם הצעירים בערוגות ואז היה גם זמן לשיחות נפש, אך לאחרונה פחות. זהר מספר שהצעירים לומדים רק מנוכחותה, וגם הוא משתדל להעביר את משנתה הלאה.

לדעת בעלת המשק, אם אתה מרגיש שאתה עובד קשה, זה מפני שאתה עובד בעבודה שאינה מתאימה לך, וזהר אומר שהוא מנסה ללמד את העובדים עבודה בקצב נכון, ומחשבה על בריאות הגוף ושהתוכן של העבודה יכול להימדד גם בשיחה בין העובדים בזמן שהיידיים היו עסוקות בקטיף.

לפעמים, כשזהר אומר לאנשים שהוא עובד בחווה האורגנית, מסתכלים עליו במושב כעוף מוזר. כך הוא אמר לי, ואני אומר שאם נבחן את הדברים על פי רוח התקופה, קרי זמן שווה כסף, לי זה יהיה פשוט כדי לראות איזה עוף עף לאן.

צריך לחשוב על הנוף

דיבורה של איריס שקול ומדוד וניכר שהיא מוציאה רק מעט מהרב המתרחש בראשה. "אנשים מנוהלים על ידי פחד", היא אומרת, "הפחד לשנות, כי אם אני אשנה זה עלול להתפרש כהודיה בט־עות, כאילו כל מה שעשיתי לפני כן שגוי. צריך להתגבר ולצאת מהקופסה". איריס מאמינה שצריך לחשוב על הנוף, הרי החקלאי יוצר את המרחב, על כן יש לטפח ולשתול עצים ופרחים בשטחים שלא משמשים לחקלאות. כבר שנים היא אוספת זרעים של פרחי בר שעומ־דים להיכחד ומפזרת אותם על אדמה אחרת.

בגלל השיטה החקלאית הנוכחית הטבע סביבנו הולך ופוחת, פעם היו כאן הרבה יותר ציפורים ופרחים, גם לעשבים השוטים יש חלק חשוב במחזור הטבעי של האדמה, הם אינם אויב וחלקם יכולים לשמש גם למאכל. "אין צורך לחרוש את השדה", זהר אומר, "יש ערך לשכבות של האדמה כמו שהן. אם שמת לב, כשאתה עומד על אדמה רטובה מעובדת ומרוססת בשיטה הרווחת אתה שוקע, ועל אדמה אורגנית אתה לא, זה מפני שהאדמה המעובדת חסרה מרכי־בים טבעיים".

איריס: "יש לשמור על הפוריות של האדמה ולהעביר אותה לילדינו פורייה יותר. כולם רצים אחרי הילדים, אבל לא חושבים איזה עולם אנחנו משאירים להם. בחקלאות האורגנית יש מחשבה על הע־תיד וראייה לטווח הארוך, יש מחשבה על איך מעשיי היום משפיעים על העתיד.

"בעבר, היו משקים מעורבים וכל משפ־חה טיפחה גינת ירק משלה. היה לזה ערך חווייתי וחינוכי לכל המשפחה ושולחן האוכל היה שמח יותר". היא שותפה בטי־פוח גינה קהילתית עם ילדי כפר יהושע ורעיונותיה מחלחלים אט–אט למושב, אנשים התחילו לחשוב לפני שהם מרססים שטחים ציבוריים.

machita106@gmail.com

הנאות מתוקות של קיץ

הימים הלוהטים מביאים עמם את הפוטנציאל שבמשמש, אהבה חמה וקוצנית והיגיון מוצק שעליו מבוססת התשוקה שלנו למעדן קר, עדיף עם פירות העונה

בשבוע שעבר עזרתי לאימא שלי להכין עוגת משמש. "את רוצה לשמור את הגוגואים?" היא שאלה. "למה?" שאלתי, "בשביל הילדים כמובן"... תמימה שכמותה. במחשבתה, הילדים של היום עדיין אוספים גוגואים. זוכרים את זה? היינו אוכלים כמה משמש שהיינו יכולים, עושים לעצמנו כאב בטן, וכל זה רק כדי לצבור עוד גוגואים לאוסף. בשכונה שלנו כולם אספו גוגואים, ועמדו בפנינו מגוון אפשרויות לשימוש בו:

בניית הליקופטר זעיר – כל מה שהיה צריך זה גוגו אחד, חוט, מסמר ושני מקלות ארטיק. היינו משפשפים על שפת הכביש את הגוגו בשני קצותיו, במשך שעות, עד שהידיים הקטנות שלנו היו אדומות כמו אבטיח בשיא העונה, ומרכיבים הליקופטר מדהים.

"הטלות" – כמו גולות, רק עם גוגואים. עומדים מול קיר וכל אחד מטיל גוגו בתורו. פגעת בגוגואים אחרים? זכית בהם ובקנאתם של אלו שהפסידו.

"שאשה" – זורקים ים של גוגואים לאוויר ומי שתופס – תופס. משחק שהיה מתרחש בדרך כלל לקראת סוף הקיץ כשכבר התחלנו למאוס בגוגואים, ולא היה אכפת לנו להקריב אותם עבור צרחות ההנאה וההתרגשות של ילדים שזוחלים על הרצפה כמחפשי זהב.

הסברתי לאימא שלי שהיום, אם לא מחורברת לגוגו איזו אפליקציה, הרי הוא אינו מעניין אף ילד. פניה נעצבו והיא זרקה לפח בערך 30 גוגואים. האמת? גם אני התעצבתי. הרגשתי כאילו היא משליכה הנאה פוטנציאלית לפח.

אהבה קוצנית

בשנה שעברה, החקלאי שלי הביא לי ליום הולדתי כ–20 שיחי פטל. מאורע כזה לא מתרחש אצלנו על בסיס קבוע. ראשית – הוא אשכרה זכר את יום ההולדת שלי, שנית, הוא הצליח לקשור את האירוע עם מנהג הבאת מתנה לכבודו (מאמץ חינוכי של שנים ארוכות, עגומות ונטולות תשורות מתחיל לתת פירות לאחרונה), ושלישית, הוא אפילו הקשיב לי כשרמזתי לו "בעדינות" שאשמח מאוד למתנה כזאת.

מכל מקום, ניגשנו במרץ לשתילת הפטל ולקיבוע קונסטרוקציה שהוא יוכל לטפס עליה כאוות נפשו הקוצנית. הפטל הגיב באופן חיובי להתרגשות ולעשייה שלנו ובמהרה שלח את ענפיו הקוצניים לכל עבר ודרש הדליה תמידית. האם הדליתם פטל או שיח קוצני אחר? הפעולה רצופה בקריאות של איי, אויש וויי, מכיוון שקוציו לא רחמניים ומתעללים במתקרבים אליהם כאילו היו אויב שקם כנגדם.

כאב לנו, אבל חשקנו שפתיים, שלפנו קוצים מאצבעותינו על בסיס יומי ועודדנו את עצמנו שיום גמולנו הטוב יגיע במהרה בימינו, אמן. והוא אכן הגיע. מדי יום אני יורדת לי לחלקת הפטל עם קערה ואוספת את היבול היפה כאבני אודם ומתוק כסוכריות. ולא רק עבורי אני אוספת, יש מספיק גם לתת בנדיבות לחברים ולמשפחה. אז אם במקרה תעברו בכפר שלי ותראו מישהי שידיה מלאות בקוציצים ומוכתמות בעסיס פירות אדום, אבל מרוח לה על פניה חיוך של חתולה מול כד שמנת, זאת אני.

תכל'ס

מה יותר טעים בקיץ מפרוסה של עוגת פירות על יד כוס נס קפה קר? התלבטתי בין שני מתכוני עוגות פירותיים אהובים עליי במיוחד, והחלטתי לבסוף לנהוג לפי עצתה של גיסתי האהובה, שעמדה בחנות הנעליים מול שני זוגות מגפיים שמצאו חן בעיניה. היא הציבה את שניהם מול עיניה ולבסוף פסקה: אם חשקה נפשי בשני הזוגות – מן הראוי שלא אעליב אף אחד מהם וארכוש את שניהם.

ברוח הדברים האלה, גם אני אנהג כדרכה ואביא לכם שני מתכוני קיץ. שניהם נפלאים, ורק מלכתוב לכם אותם בא לי כבר לרוץ למטבח ולשלוף את תבניות האפייה.

עוגת שזיפים

לבצק:
200 גרם חמאה מרוככת
1 כוס סוכר
1 ביצה
1 כף חלב
3 כוסות קמח תופח

למלית:
500 גרם שזיפי סנטה רוזה חתוכים לרבעים או לקוביותריבת שזיפים (אפשר גם ריבה אחרת, אבל מניסיון, ריבת שזיפים היא המתאימה ביותר) מעט סוכר

ההכנה:
מערבלת יחד את חומרי הבצק ומשטחת 3/4 ממנו בתבנית 26 משומנת מעט.
עוטפת את הרבע הנותר בניילון נצמד ומכניסה לשעה לפריזר.
מורחת בריבה את הבצק שבתבנית, מסדרת מעל את השזיפים וזורה עליהם מעט סוכר.
מגררת במגרדת את הבצק שקפא לו בפריזר ואופה ב–175 מעלות, כ–45 דקות.

עוגת פטל

חומרים:
1/2 כוס סוכר
200 גרם חמאה קרה חתוכה לקוביות
שתי כוסות ושליש קמח תופח
1 חלמון ביצה
300–400 גרם פטל טרי
(גם קפוא מתקבל בברכה)

ההכנה:
מעבדת את כל חומרי הבצק במעבד מזון עד שמתקבלים פירורים יפים ומפזרת את חציים בתבנית "פיירקס" עגולה או בתבנית 26 רגילה. מניחה על הבצק את הפטל ומעליו את יתרת הפירורים. כדאי לפזר למעלה כף או שתיים של סוכר, ואם רוצים, גם מעט קינמון.
אופה ב–175 מעלות, כ–30 דקות.

itamar@golan.org.il

מהעץ אל הלא-נודע

אם אני גוזם - העץ נבנה כרצוני, אם אני מרסס - אין מזיקים ואם אני מדלל - הפרי יגדל. אם אקפיד, המטע יגיע לקטיף עם פרי יפה ובטונאז' צפוי מראש, אבל איך פור-גוד-סטייק נקבע המחיר?

קטיף ראשון. החלקה שלנו היא אחת המוקדמות בנפה ולכן כל מיני חרושי קמטים וצרובי שמש באים להסתובב לנו בין הרגליים. הם ממששים את הפרי, מרחרחים, מתווכחים, מנסים לנבא איך תיראה העונה.

קטיף שני שלי. אני עוד מצליח להתרגש. שנה של עבודה מתנקזת לפעולה אחת ויחידה. אי אפשר להתחרט, אין כבר מקום לתיקונים. מה שבישלת בשנה שעברה מוגש עכשיו – אם אתה אוהב את זה ואם לא.

אבל את ההתרגשות מלווה תחושה חמצמצה של חוסר אונים. את סדר הפעולות במטע אני מכיר, מה צריך לעשות מתי ואיך, כמה מאמץ צריך להשקיע ובמה. ואם אני לא יודע, יש את מי לשאול. תמיד יש מי ששמח לעזור בעצה וגם בדברים אחרים.

אם נתעלם רגע ממזג האוויר ומהיסוד הבלתי–ידוע שמובנה בחקלאות בכלל, רוב הדברים תלויים בי. אם אני גוזם – העץ נבנה כרצוני, אם אני מרסס – אין מזיקים ואם אני מדלל – הפרי יגדל. אם אקפיד על כל הטיפולים הידועים, כפי הנראה, בסבירות די גבוהה ובעזרתו יתברך, המטע יגיע לקטיף עם פרי יפה ובטונאז' צפוי מראש.

אני גם אקטוף ואשלח לבית האריזה, שם יסדרו את הפירות יפה בקרטון צבעוני וממותג. אבל בנקודה הזאת, כשהם ארוזים כמו ממתקים על המדף, אני מאבד שליטה. כמו אימא בלשכת גיוס, אני מסתכל על המשאית שלוקחת אותם ממני אל הלא–נודע. אין לי יותר מה לעשות, אין לי דרך להשפיע והכי גרוע: אין לי מושג מה יהיה.

השנה התחדשנו במחירון נהדר, שמתעדכן בכל בוקר. אמריקה. אבל איך פור–גוד–סטייק נקבע המחיר? מי עומד מאחורי ההחלטה המוזרה להוריד את מחיר הנקטרינה מ–7.3 שקלים אתמול ל–6.9 שקלים הבוקר? מה השתנה מאתמול? מה קרה? ולמה דווקא 6.9? למה לא 6.85 שקלים? ובסופו של דבר קיבלתי בכלל 7.1.

אני מבין ששיווק פרי זה עולם שלם, שכנראה מתנהל עם חוקים משלו, לא הכול אני יודע ולא בהכול אני מצפה לשלוט. ככה זה בחיים, בסדר. אבל מוזר לי שרוב המגדלים שפניתי אליהם בעניין מלמלו תשובות עמומות, וכשלחצתי אותם לפינה הודו שהם לא באמת יודעים מה הולך שם בשוק.

קטיף. כשהם ארוזים כמו ממתקים על המדף, אני מאבד שליטה
צילום: ג'סט קליקס

מושב כרמון

רוב תושבי כרמון, מושב עובדים שהוקם בגבול מועצה אזורית שפיר, באזור הכפר הערבי ג'וליס לשעבר, היו עולים מבוגרים, ברובם הגדול מרומניה. הקמתו הייתה חלק מפעולת התנועה "מן העיר אל הכפר", שמטרתה הייתה לעודד מעבר של עירוניים אל ההתיישבות החקלאית, אבל התכנית לא צלחה בכל מקום. היישוב החזיק מעמד כעשר שנים עד שהתפרק. הפרק הזה בתולדות התנועה הציונית אינו מספר על גבורה, ולא רבים ששים לדבר עליו

צילום אוויר של האזור. היישוב החדש נקרא בתחילה "כפר הכורמים" ושטחו היה 1500 דונם
צילום: זוהר לביא

ישראל זיסק

"שלט 'קרן היסוד' עדיין מתנוסס בשולי דרך הכורכר המובלת אל שדות המושב. מושב כרמון נמחק מעל פני האדמה. נותרה רק האדמה" (ציטוט מתוך הכ־תבה: "כרמון מת. יחי הפרדס", מאת העיתונאי הוותיק עזרא ינוב. עיתון "מעריב", שישה בפברואר 1962).

לפני כתשעה חודשים מלאו 60 שנה להקמת מושב כרמון ועברו כ–51 שנה מאז פירוקו. כרמון היה מושב עובדים בקצה הגבול המערבי של המועצה האזורית שפיר, באזור הכפר הערבי ג'וליס לשעבר, אשר תושביו ברחו במלחמת העצמאות. שמו המקורי היה "הכורמים" (כפי שנכתב ב"כל מקום ואתר" הוצאת מטכ"ל, אכ"א, 1953) והגוף המיישב היה תנועת המושב־בים. האוכלוסייה הורכבה מקבוצת עולים מבוגרים, ברובם הגדול מרומניה. מושב כרמון החזיק מעמד כעשר שנים עד שהת־פרק. במאמרי זה, ברצוני לספר את סיפור המושב, אך לפני כן, הקדמה קצרה.

בראשית שנות ה–50' של המאה ה–20, בשנותיה הראשונות של המדינה ובימי העלייה הגדולה והצנע, ממשלת ישראל בראשות דוד בן גוריון זכרו לברכה הקימה תנועה בשם "מן העיר אל הכפר". מטרת התנועה הייתה לעורר ולעודד מעבר של תושבים עירוניים אל ההתיישבות החקל־אית, כדי לסייע לביטחון ולכלכלת המדי־נה.

במסגרת התנועה, "מן העיר אל הכפר", הסוכנות היהודית הקימה באזור הדרום את המושבים: אורות (בין באר טוביה לק־ריית מלאכי), יד נתן (בחבל לכיש, ליד קריית גת), סגולה (צפונית לקריית גת), רווחה (בקרבת קריית גת, במועצה אזורית שפיר) וכרמון (מדרום מזרח לצומת הודיה ועד "גבעה 113", צפונית–מערבית לקי־

תושבי כרמון. מטיילים ברחבי הארץ

צילום: רחל כהן

בוץ נגבה ומזרחית למושב הודיה). לא כל היישובים החדשים אשר הוקמו בשנותיה הראשונות של המדינה שרדו. הבדידות ומשברים חברתיים וכלכליים גרמו לנטישתם, בעיקר בשנים 1949–1956.

מלבד כרמון, היישובים שפתיל חייהם נותק: "נווה יאיר" (קיבוץ של יוצאי מחתרת לח"י, על שמו של מפקדם אברהם יאיר שטרן ז"ל) הוקם באזור הנגב המערבי, ליד קיבוץ עין השלושה (1949–1950); "אבוקה" – קיבוץ בעמק בית שאן (1941–1952); "אחוזת נפתלי" – מושב חרדי של פועלי אגודת ישראל (פאג"י) ליד קיבוץ לביא שבגליל התחתון (1949–1958); וזאת רק רשימה חלקית. משום שהפרק הזה בתולדות התנועה הציונית אינו מספר על גבורה, לא רבים ששים לדבר עליו.

העלייה על הקרקע

איך נולד הרעיון להקמת מושב כרמון? מושקה מושקוביץ, אשר היה ראש המועצה האזורית שפיר באותה תקופה, כתב לי על הרעיון להקמת היישוב החדש. "בשנת 1952, בבוא זרם העלייה הגדול מרומניה, חיפשה הסוכנות היהודית פתרון לקליטה מהירה של עולים. בין השאר, הגיעו עולים מבוגרים, משפחות של אנשים מגיל 50 ומעלה, שטענו כי הם עסקו בגידול כרמים ותעשיית יין בארץ מוצאם.

"המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית נענתה לבקשתם והעמידה לרשותם משבצת קרקע בקצה הגבול המערבי של המועצה האזורית שפיר ואף נתנה להם את השם כרמון" (מתוך מכתבו של מושקה מושקוביץ, מתאריך כ"ח בתשרי תשע"א, שישה באוקטובר 2010).

ראשיתה של הקבוצה במחנה עלייה של הסוכנות בפרדס חנה. כך זה התחיל – בהזמנה לטקס הייסוד נכתב: "ביום שלישי 30/9/52, בשעה 5 אחר הצהריים, יתקיים טקס העלייה על הקרקע של ארגון העולים הקשישים על אדמת ג'וליס – כפר הכורמים" (מתוך עיתון "דבר", 26 בספטמבר 1952).

לפני 60 שנה, למחרת יום הכיפורים, בתאריך: י"א בתשרי תשי"ג (30 בספטמבר 1952), הוקם מושב כרמון על ידי 50 משפחות של עולים מבוגרים מרומניה, ניצולי שואה. היישוב החדש נקרא בתחילה "כפר הכורמים" ושטחו היה 1500 דונם. בתחילה, המתיישבים גרו באוהלים ואחר כך בצריפים קטנים, שנבנו קרוב לכביש הראשי (בין צומת קסטינה, "אחים", לאשקלון).

עיתון "דבר" דיווח באותם ימים על טקס העלייה על הקרקע: "המתיישבים הגיעו למקום לפני שעות אחדות, זה אך הוקמו אוהלים ונעשו הסידורים הראשונים. הונח צינור המים הארעי. נמתחה גדר. בשעות אחר הצהריים התחילו נוהרים אל המקום אורחים לטקס העלייה. אותה שעה עמד על תילו הצריף היחיד במקום: הצרכנייה".

ההתחלה נראתה מבטיחה. בעיתונות נכתב: "הישגיהם אינם מועטים. אנשים אשר חשבו אותם לבלתי מסוגלים לעבוד, גילו יכולת בעבודה. הצליחו לעבד 800 דונם של כרמים נטושים, להכין משתלת גפנים למאות אלפי שתילים".

ועוד ציטוט מעיתון אחר: "הם הוכיחו, כי אפילו בגיל לא כל כך צעיר, אפשר עדיין לפנות לעבודת האדמה". באמצע שנות ה–50' התגוררו בכרמון 115 תושבים, מתוכם 12 ילדים. ב"גיל לא כל כך צעיר" התכוון הכתב לאנשים בגיל העמידה ומתקרבים לגיל גבורות: המתיישב המבוגר ביותר היה כבן 70 והצעיר כבן 50.

היישוב ידע גם רגעים של שמחה. בעיתונות נכתב: "כפר הכורמים המיוחד זכה גם לשמחה משפחתית. כורם בן 63 הכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו" (מעריב 19 באפריל 1953). בין החברות ביישוב הייתה אחותה של מלכה שרייבר, רחל, אשר הייתה נשואה לשרגא פוקס ז"ל.

בכרמון היו 50 צריפים בגודל 40 מ"ר. הצריף מעץ היה קטן והוא הכיל חדר ומטבחון קטן. שירותים ומקלחת היו מחוץ לצריף. בהתחלה, לא היו מים זורמים. בחורף הקר והגשום חיממו מים בגיגית וכך התקלחו. מאשקה ליטבק מקיבוץ נגבה מספרת: "כשהיינו ילדים, אחת לשבוע היינו יוצאים לטיול באזור. הייתה לנו מורה מחנכת בשם פפה שטיין ז"ל והיא הייתה מלמדת אותנו בטיולים על פרחים, ציפורים וגם היסטוריה. היינו הולכים ברגל מערבה עד למושב כרמון, ואני זוכרת שהמורה הייתה מדברת עם אנשי כרמון ביידיש."

ביישוב היו מספר מבני ציבור לשירות התושבים. גם אם התושבים ביישוב לא היו דתיים, בית כנסת היה בו. בארון הקודש של בית הכנסת היו שני ספרי תורה והגבאי נקרא בשם וידה. אחת לשבוע, הגיעה למושב אחות מאשקלון בשם מרים. במקרים דחופים יותר, כמו הכשת נחש, היו מתפנים באמצעות סוס ועגלה למרפאה בקיבוץ נגבה.

בצרכנייה מכרו מוצרים בסיסיים. היא הייתה ממוקמת בכניסה למושב ואדון פנקס היה הבעלים.

כיאה למושב שהוקם על ידי ארגון העולים הקשישים, פעל בו מועדון למבוגרים: היו פעילויות של תרבות וחברה, להקת "קלשון" של קיבוץ עין צורים הופיעה בפני הכרמונים. גם לילדים היה מועדון, שהיווה מקום מפגש לילדי המושב. מחוץ למועדון היו כלים חקלאיים אשר שימשו כמשחקים לילדים. המקלט, שימש גם כמחסן נשק, הוא השריד היחיד מימי מתקופת כרמון. מזכירי היישוב היו: לייב כהן וקלמן בוים.

ומה בשביל הפרנסה?

ענפי העבודה בכרמון היו, בראש ובראשונה, קשורים בענבי היין. במקום היו 800 דונם של כרמים של הכפר הערבי ג'וליס הנטוש והתושבים הועסקו בכרמים, לכן נקרא היישוב "כרמון". לאחר זמן התברר, שהכרמים אינם מניבים יבול מספיק. המצב הכלכלי הידרדר ותושבים רבים הפכו למקרים סוציאליים.

ביישוב היה יקב: "סוג חדש של 'יין כרמיה' יופיע בקרוב בשוק. זה הוא פרי תוצרת כפר הכורמים" (ציטוט מתוך עיתון מעריב 19 באפריל 1953). מפאת ההידרדרות הכלכלית, הוחלט לסגור את היקב. המבנה הגדול של היקב הוסב למפעל לאריזת סוגי סבון וכעבור שנה אחת בלבד, המשקיע פשט את הרגל והמפעל נסגר סופית.

במושב כרמון היו ענפי עבודה נוספים: גידולי שדה, פרדס ומטעים, לול וסוסים. בשטח החקלאי של היישוב גידלו תפוחי אדמה, כותנה, תירס, דגנים, אבטיחים, חמניות ובצל. את הירקות היו מובילים על גבי סוס ועגלה היישר אל השוק באשקלון.

בפרדסים ובמטעים גידלו תפוזים, >>>

בן כרמון

"יצחק אהב את החקלאות בלב ובנפש"

לזכר יצחק קלרספלד (בר שדה), חובש וחקלאי, שעשה רבות לשיפור מראה המושב

לא אוכל לסיים את המאמר מבלי להוסיף ולכתוב על החייל יצחק קלרספלד זכרו לברכה. במלחמת יום הכיפורים נפל יצחק קלרספלד (בר שדה), אשר היה מילדי מושב כרמון. יצחק, בן פרידה ויוסף, נולד בשנת תרצ"ח (1938) ברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. משפחת קלרספלד הצטרפה למושב כרמון עם הקמת היישוב החדש.

באתר "יזכור" של משרד הביטחון כתוב על יצחק: "סייע להוריו לשאת בעול הטיפול במשק החקלאי שלהם בכרמון. נוסף על העבודה הקשה במשק הוריו, התגייס יצחק לעבודה ציבורית ועשה רבות כדי לשפר את מראה המקום. הוא נטע את מרבית העצים שלצדי הכבישים הפנימיים במושב ועליהם הייתה גאוותו".

חברו סיפר עליו: "יצחק אהב את החקלאות בלב ובנפש ולא נרתע מכל עבודה קשה. הוא היה שקוע בה מעלות השחר ועד לשעות המאוחרות של הערב. לאור פירוק כרמון, המשפחה מצטרפת למושב ערוגות".

בשנת 1956 יצחק התגייס לחיל ההנדסה. במסגרת שירותו עבר "קורס חובשים". חברו סיפר: "בימי מלחמת יום הכיפורים התנסה בקרבות קשים וחבש באומץ לב פצועים רבים תחת אש כבדה". ביום כ"ג בתשרי (1973), בשדה התעופה של דוור–סואר שממערב לתעלת סואץ, נפגע בהפגזת האויב ונהרג במקום.

יצחק הובא למנוחת עולמים בבית העלמין בכפר ורבורג. השאיר אחריו אישה מינה ושתי בנות: יעל ושולי.

יהי זכרו ברוך.

יצחק קלרספלד (בר שדה) ז"ל.
נפל במלחמת יום הכיפורים
צילום: אתר "יזכור"

אשכוליות, קלמנטינות, משמש, שקדים, רימונים, תאנים וחרובים. התוצרת החקלאית נשלחה גם לייצוא דרך נמל חיפה, באמצעות משאיות, אשר היו מגיעות למושב. התוצרת הייתה מיועדת, בין השאר, לאנגליה.

ב"מעריב" משנת 61 נכתב על ענף הלול במושב: "לחבר בשם רוזנפלד היו 400 עופות". כמו כן, כל משפחה קיבלה שלוש תרנגולות לנפש לחצר ביתה. בכרמון לא היו טרקטורים. הסוכנות הקצתה ליישוב שישה סוסים והאורווה הייתה ממוקמת במרכז המושב. כאשר היו נזקקים לעבודות טרקטור בכרם, בפרדס ובעיבודים בשדה, היו נעזרים בשירותיו של מנשה ישר, ממושב הודיה.

בישוב הייתה גם מאפייה, שבה נאפה לחם בסיסי.

חינוך

ילדי מושב כרמון למדו בבית הספר "שפיר" וחלקם התחנכו גם בכפר סילבר. חנה אביעד, אשר הייתה מורה בבית הספר "שפיר", סיפרה לי, שהיו אימהות מכרמון אשר עבדו בחדר האוכל של בית הספר. ילדי כרמון זכו בבית הספר גם לארוחת צהריים חמה.

משאית של המועצה הסיעה את התלמידים ובין ילדי כרמון לבין ילדי האזור נקשרו קשרי חברויות. משה בקלו, מילדי מושב כרמון, למד בכיתה, בין השאר, עם חברו הטוב צבי רובינשטיין ממשואות, עם יהודה רבין ועם מוטי מסינגר משפיר (שנתון ילידי 47–48). משה נהג לבקר רבות בבית משפחת רובינשטיין במשק.

מתמונות שקיבלתי מרחל כהן, ילידת המושב, ניתן ללמוד שתושבי כרמון מצאו פנאי גם לטיולים ברחבי הארץ. רחל, כיום תושבת אשקלון, עבדה במשך שנים רבות במועצת שפיר, עד אשר יצאה לגמלאות.

אוטובוסים של "אגד" היו עוצרים בכרמון על הכביש הראשי. תושבי היישוב היו נעזרים בשירות האוטובוסים, כמו למשל עקרות הבית, שהיו עושות קניות בשוק באשקלון. בתוך היישוב היו דרכי כורכר, וכלי התחבורה היה סוס ועגלה.

בבחירות לכנסת השלישית בשנת 1955, קיבלה רשימת מפא"י בכרמון 70%. המפלגה השנייה הייתה "חזית דתית מאוחדת" והיא זכתה ב–13%. במהלך עשר השנים ששבהן היישוב היה קיים, אנשים חשובים מהנהגת המדינה ביקרו בכרמון: נשיא המדינה השני יצחק בן–צבי, ראשי הממשלה משה שרת ולוי אשכול. התושבים כיבדו את המכובדים במיטב המאכלים הרומניים.

פירוק היישוב

"הבטיחו לנו שיבנו בתים, ישתלו כרמים, יטעו פרדסים. הבטיחו גם לולים ורפתות. לאן נצא? לאחר עשר שנים שעבדנו כאן, איבדנו את כוחותינו, הזדקנו, לאן נפנה?" (מעריב, 16 ביוני 1961). בחלוף השנים התברר, שהכרמים אינם מניבים יבול מספיק. המצב הכלכלי התדרדר ותושבים רבים הפכו למקרים סוציאליים. מושב כרמון נועד לשמש ניסיון ליישב על אדמה חקלאית קשישים שעסקו בחקלאות בארץ מוצאם.

מלבד היותם קשישים ונעדרי יכולת לנהל משק חקלאי, התברר גם שחסר דור המשך צעיר. בנימין מלמוד ממושב ניר בנים, שהיה מדריך חברתי–משקי במושב

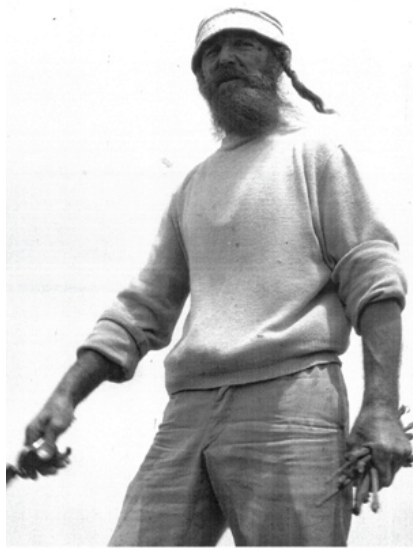

יוסף שרייבר. בשטח החקלאי של היישוב גידלו תפוחי אדמה, כותנה, תירס, דגנים, אבטיחים, חמניות ובצל
צילום: הארכיון הציוני בירושלים

פתח המקלט בכרמון. השריד היחיד מהיישוב
צילום: מושקו רום

מפה ישנה של כרמון. צפונית–מערבית לקיבוץ נגבה ומזרחית למושב הודיה
צילום: הארכיון הציוני בירושלים

כרמון באותם ימים, סיפר לי שאנשי כרמון לא האמינו בעצמם. "הם עבדו בכרם ענבים שהיה עוד מתקופת הכפר ג'וליס. היה גם קצת ירקות. היו משפחות שהיה להן קצת תרנגולות בחצר הבתים".

המועצה האזורית, בראשות מושקה, ניסתה להקל על מצבם הקשה של המתיישבים, אבל "הסוכנות היהודית" החליטה לפרק את היישוב. כל משפחה אשר עזבה את ביתה קיבלה מהסוכנות דמי פיצוי–פינוי בסך 5,000 לירות ומחיקת חובות. רחל כהן סיפרה שסכום הכסף שנתקבל עם הפינוי היה סביר והוא הספיק להוריה לרכוש דירה, ואף נשאר להם כסף. המתיישבים שפונו פוזרו ברחבי הארץ והיו אף שנקלטו בבתי אבות, אך הייתה גם קבוצה שסירבה להתפנות עקב חששם מעתידם הלא–ברור.

ב–27 ביוני 61' נכתב על חברי הקבוצה במעריב: "עשרה זקנים נאחזים במושב כרמון בשארית כוחותיהם". בסופו של דבר, הושג הסכם עמם ואחרוני המתיישבים התפנו.

המשפחה האחרונה אשר עזבה את היישוב הייתה משפחת יחיאל ושרה בקלו, עם ילדיהם משה ושושנה. בעיתונות נכתב: "אחרון המתיישבים, מר בקלו, הועבר מצריפו שנותר כשריד אחרון למושב שבו התגוררו 50 משפחות". לאחר שהסוכנות סיימה את מלאכת פינוי המתיישבים הייתה נהרס כליל, מלבד המקלט שנשאר כשריד אחרון.

ב"מעריב" מתאריך 6 בפברואר 62' נכתב: "המחרשות עקרו הכול. המתיישבים פונו ופוזרו בכל הארץ. צריפיהם נהרסו ונמכרו כגרוטאות. דרכי הכפר נחרשו היטב והתלמים העמוקים והארוכים הותירו מאחוריהם שדה בור, ספוג גשמים".

לאחר הפירוק

באזור אשר בו היה היישוב נטע מדור ההדרים של הסוכנות פרדס. בשנת 64', חברת הנפט "לפידות" ניסתה לחפש נפט בשני מוקדים בשטחי כרמון וכינתה את הבארות בשמות: "כרמון 1" ו"כרמון 2". עיתון "דבר" דיווח על החיפושים: "נמצאו סימני נפט, אולם לא בכמויות מסחריות." בשנת 1973 הוחלט להקים במקום אתר אשפה אזורי והוא שימש את יישובי המועצות האזוריות שפיר, יואב, לכיש באר טוביה ושער הנגב, את מחנות הצבא באזור וגם את הערים קריית גת ושדרות.

יישובי האזור, נגבה והודיה, סבלו מאוד מן האתר ומן הגבעה ה"ריחנית" אשר הלכה וגבהה. עד שבשנת 1995 הוחלט לסגור את אתר הפסולת ולשלוח את האשפה לאתר "דודאים" שליד באר שבע. מערבית לאתר האשפה לשעבר נטוע יער כרמון של קרן קיימת לישראל.

אחרית דבר

בשטחי היישוב יש כיום מטע של אפרסקים, אשר שייך לחקלאי רני בר–נס ממושב ביצרון. סמוך למטע יש פרדס אשר שייך לקיבוצי פרוזדור ירושלים – צרעה, הראל ונחשון. על הכביש הראשי מוצב שלט ובו כתוב: "פרדסי כרמון".

כאשר אני נוסע על הכביש הראשי ליד צומת הודיה ומביט על האזור אשר היה בעבר מושב כרמון, אני מנסה לדמיין איך היה נראה היישוב כיום, אילו היה קיים עדיין. ילדי כרמון לא שמרו על קשר ביניהם ולא נפגשו. הקמת יישוב המבוסס על קשישים הייתה שגויה. למרות הכול, משה בקלו, מילדי המושב, מסכם במילים: "כרמון בתקופתי היה גן עדן. אני יכול לומר שזאת הייתה התקופה היפה בחיי".

מעבדים את האדמה, מתחת לזית. שנזקקו לטרקטור, נעזרו במנשה ישר מהודיה
צילום: הארכיון הציוני בירושלים

"ההתחלה נראתה מבטיחה. בעיתונות נכתב: "הישגיהם אינם מועטים. אנשים אשר חשבו אותם לבלתי מסוגלים לעבוד, גילו יכולת בעבודה. הצליחו לעבד 800 דונם של כרמים נטושים, להכין משתלת גפנים למאות אלפי שתילים". ועוד ציטוט מעיתון אחר: "הם הוכיחו, כי אפילו בגיל לא כל כך צעיר, אפשר עדיין לפנות לעבודת האדמה". באמצע שנות ה-50' התגוררו בכרמון 115 תושבים, מתוכם 12 ילדים. המתיישב המבוגר ביותר היה כבן 70 והצעיר כבן 50

מקורות:
הארכיון הציוני בירושלים, "ספר אריאל" של זאב וילנאי.
ברצוני להודות לדוד (בנדי) בן דב ז"ל מקיבוץ עין צורים ולאנשים הבאים, ייבדלו לחיים ארוכים: מושקה מושקוביץ, מושקו רום, חנה אביעד, יצחק אהרון, משה בקלו, יעל בר שדה, גבריאל הרטוב, עזרא ינוב, מנשה ישר, רחל כהן, מאיר מינדל, זוהר לביא, מאשקה ליטבק, יובל נבו, אבי נבון, יוסי צביאלי, אהרון ואליעזר קימל ויהודה רבין.

אבי הגיע לבולטימור בארצות הברית מקריית חיים. הוא חלם תמיד על חזרה לארץ, וכששב אליה, לא התגורר בעיר. האדמה, המים והחקלאות קראו לו

מישראל לארה"ב ובחזרה - לתמיד

כתבה וצילמה:
דפנה מאור, מושב רמות

פעמים רבות, כשיש במשק עובדים, זרים או מקומיים, המושבניק יכול לפנות זמן לעיסוק נוסף, לפרנסה אחרת. אבי, שאינו רוצה להיח־שף ולכן לא נראה את פניו, עבד תמיד במשק. לבד, או עם ריקי והילדים. היום יש לאבי עובד תאילנדי והם עובדים יחד. כך הוא מגשים את חלומו מאז שהיה נער צעיר בבולטימור, לחיות בישראל ולהיות חקלאי בישראל.

לבולטימור הגיע לאחר שהמצוקה הכלכלית גרמה להוריו של אבי, שניהם ניצולי שואה, לעזוב את קריית חיים ולהגר עם שני בניהם לארה"ב. לאחר שנות מאבק והישרדות במל־חמת העולם השנייה, ולאחר הפלגה רבת תל־אות באניית המעפילים "אורד וינגייט" בליווי משחתת בריטית, חיפשו בני הזוג חיים שקטים ופרנסה בטוחה. בבולטימור הם מצאו מגורים ופרנסה בשכונה של שחורים בעיר. אבי החל את לימודיו בכיתה א' בבית ספר יהודי, שהיה ישיבה, והמשיך בבי"ס תיכון ממשלתי, טכנו־לוגי. בשכונה ההיא, למד אבי להגן על כבודו כלבן וכיהודי ואפילו להכות, אם צריך. לפע־מים ניצח ולפעמים הפסיד.

כשחבריו ללימודים חלמו על קולג' או על אוניברסיטה, אבי חלם על ישראל וקרא ספרים על בן–גוריון. כשחבריו ללימודים החלו לל־מוד באוניברסיטה, אבי בן ה–18 עלה לארץ. שנה גר ועבד בקיבוץ רמת יוחנן, שהיה לו בית שני במולדת וכן עבד ביוטבתה ובמבוא חמה. הוא שירת בנח"ל ולאחר השחרור, באופן טבעי, המשיך לפקולטה לחקלאות ברחובות וסיים את לימודיו במגמת קרקע ומים.

אבי, עולה–חוזר מארה"ב, פגש את ריקי, מצ־אצאי התימנים של כפר השילוח. ריקי למדה כימיה וביו–כימיה. המטרה של שניהם הייתה חקלאות, ליד הכנרת. ריקי עובדת במעבדה לחקר הכנרת ב–30 השנים האחרונות. אבי חקלאי, מושבניק. הוא החל, כמו כולם במושב שלו בדרום רמת הגולן, בגידול בננות. הוא קטף אבטיחים, שתל ארטישוק וקטף ענפי נוי. בחצר של ריקי ואבי הם נטעו כרם ענבי מאכל. היום אבי מתבסס בעיקר על מנגו ועל פרדס קלי־פים והחצר נטועה תמרים. העבודה נעשית, כמו תמיד, במו ידיו.

אחיו נשאר בארה"ב. ההורים ביקרו בארץ, הכירו את שלושת הנכדים שגדלו במושב וניסו לשכנע את אבי לחזור לגולה הטובה והבטוחה, אבל הבן לא השתכנע. העדיף להזיע על מור־דות הגולן. היום, אם ייסע אבי לארה"ב, יהיה זה כדי לפגוש את אחיו ולבקר בקבר הוריו, בבולטימור. לבסוף, תמיד ישוב למושב, למשק, לעבודה.

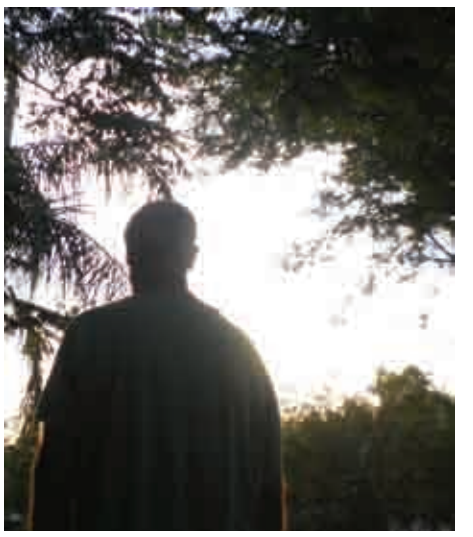

אבי. נשאר בצל, אינו רוצה בחשיפה

בסוף יום העבודה. הוא החל, כמו כולם במושב שלו בדרום רמת הגולן, בגידול בננות

amosquitoz@gmail.com עמוס צימרמן ©

תשבץ היגיון מס' 37

מאוזן:

1. ינצלו עד תום בחן תהליך כימי (כ"מ) (6); 4. יהודה הוציא הכל מהבית (4); 8. ראו 20 מאונך; 9. חילקו את הבעיה לשניים שאפשר לתקוע (6); 11. המאכל הבריא הלא–אוטומטי יגרום לי לנענע את הטוסיק (7); 12. איך אסוף שיערה של מי שלא אוכלת? (3); 13. מאפה כמו בן משפחה (ש) (3); 15. מי שמרבה להתעסק במוות דיווח שקרן ברשותו (7); 18. כיצד חצי קוף ודוב יילחמו? (2,4); 19. (עם 3 מאונך) הקיבוץ של גל (4); 21. מלך העופות פה עלה באש (4); 22. אוחנה שחרר בטעות את השיר העצוב (6).

מאונך:

1. נחל המסמן לגנץ (5); 2. אדון נסיון לא יכול לזוז (5); 3. ראו 19 מאוזן; 5. מלון היוקרה מתמודד על רוכסן (5); 6. הופתעה מאוד שפלאנדרס שקק חיים (5); 7. נתפסת כעסיס של נופשת (ש) (כ"מ) (7); 10. הקומיקאי ארגן פרי אמיד (4,3); 13. מי ששמנו נתן השתחווה כמו מיילל (ש) (3,2); 14. כלי נגינה עם הסבר מלכותי (5); 16. יבחר על פני האחר בקמיע דיפלומטי (5); 17. כשישוב מי שאכלני הוא ינגן בגיטרה (5); 20. (עם 8 מאוזן) הסגנון המוזיקלי בו שוכן אגוז (4).

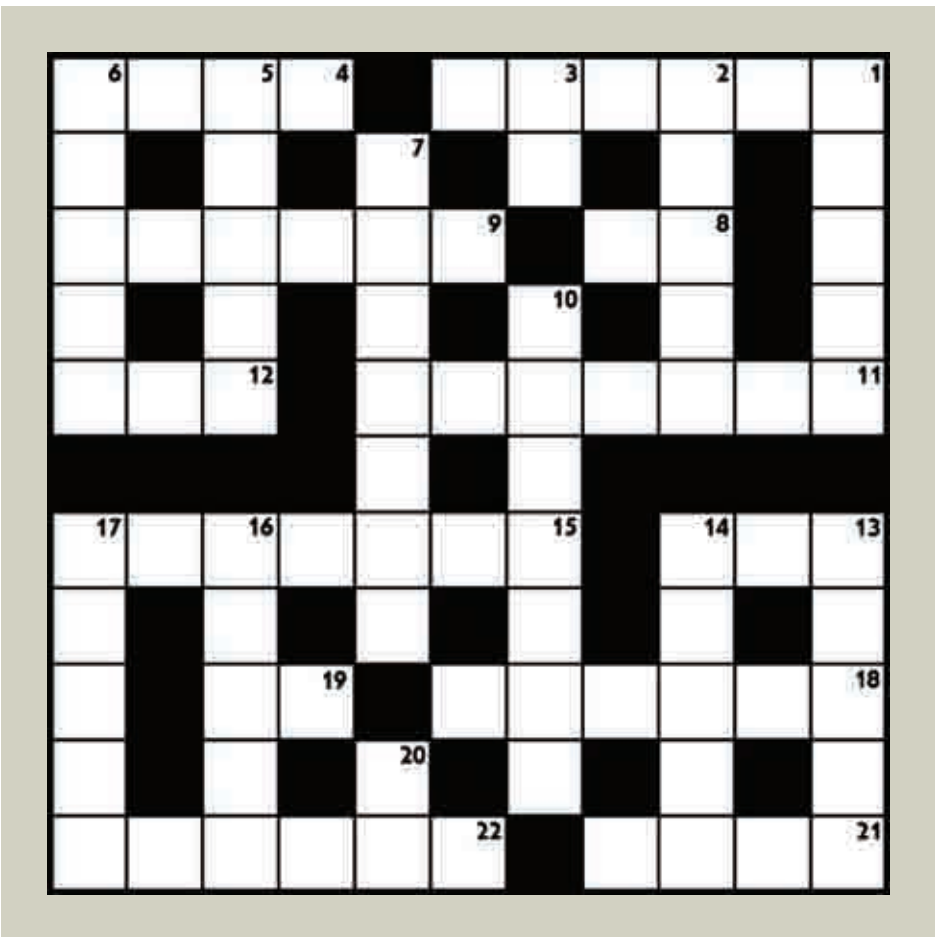

תשובות לתשבץ מס' 36:

מאוזן: 1. מושלמת; 4. חדשן; 9. חליל צד; 11. פיטר רוט; 13. האט; 15. שיפודיה; 18. מפרשים; 19. לבנות; 21. צפוי; 22. מכינים.

מאונך: 1. מטונף; 2. שרטוט; 3. מג; 5. דקלון; 6. נודעת; 7. פליטת פה; 10. גרם שמים; 13. החמיץ; 14. טורבו; 16. דובון; 17. הדרים; 20. שכטה.

עורכי דין ומידע משפטי בתחום המושבים

מידע משפטי
www.law-info.co.il

אביגדור ליבוביץ ושות', משרד עורכי דין - www.lieblaw.co.il

מגזר חקלאי - מושבים
מכירה ורכישה של נחלות, ייצוג מול המינהל, תכנון ובניה, פיצול נחלות, העברות בין יורשים, בנים ממשיכים, צוואות
תחום עיסוק ייחודי:
מיסים, דמי הסכמה והיטלים במושבים

סניף ראשי ר"ג: רחוב שוהם 5, רמת-גן
סניף השרון: רחוב המלאכה 8, נתניה
סניף צפון: רחוב הרב לוין 15, עפולה
טל. 03-5751531 , נייד. 054-6777094

גד שטילמן, משרד עורכי דין www.ts-law.co.il

מקרקעין, מושבים, מינהל מקרקעי ישראל, משפט מסחרי
בנים ממשיכים, ירושות במושבים , ייצוג במכירת משקים ושימושים חורגים

ז'בוטינסקי 35 ר"ג, מגדלי התאומים 2 ק'7, טל. 03-6132432 gad@ts-law.co.il

גבי מיכאלי ושות' משרד עורכי דין

www.mmlaw.co.il

בנים ממשיכים וירושות במושבים
ייצוג במכירת משקים
ערעורים על מס שבח ודמי הסכמה
ליווי משפטי ועסקי לפל"ח ולעסקים
במגזר החקלאי

רחוב אנצו סירני 40 גבעתיים, 53241
טל. 03-5714512, mmlaw@mmlaw.co.il

שדה ושות', משרד עו"ד ונוטריון

www.sadehlaw.com

מגזר חקלאי - מושבים
מקרקעין, תכנון ובניה, הפקעות
הוצל"פ, צוואות וירושות, ליטיגציה
התמחות מיוחדת:
- שימושים חורגים ופינויים
- העברת זכויות והורשה בנחלות

הגבעה 13, כפר ביל"ו, ת.ד 361, רחובות
טל. 08-9415022 , נייד. 054-5677852

אקוקה - כהן אדיב, עורכי דין

www.l-a-law.co.il

פיצויים בגין נזקים במגזר החקלאי
הצפות, שריפות, נזקי סערה, מטרדים
עובדים זרים ודיני עבודה במושבים
הסדרי סיום יחסי עובד מעביד
מניעת כפל תביעות
הסדרים מול חברות תיווך
ייצוג מעסיקים מול עובדים זרים

רח' העצמאות 16 (בית ישי), יהוד
טל. 03-5358540 , נייד. 050-6663484

תמיר יחיא, משרד עורכי דין

תמיר יחיא, עו"ד ונוטריון
אגודות שיתופיות, מושבים,
העברת זכויות במשקים
הסכמי ממון, ירושה, צוואה

שד' התעשיה 8, אשקלון (בית ד.ס.ו.ר)
טל. 08-6758880 , נייד. 054-2666336
סניף תל אביב: 03-6879990

לירן פרידלנד, משרד עו"ד

www.fridland.co.il

דיני משפחה
משפט פלילי
הסכמי ממון, גירושין,
אלימות במשפחה

שד' שאול המלך 39 תל אביב
טל. 03-6918635 נייד: 050-2247769

צחי בן עיון, עורכי דין ונוטריון

ייעוץ משפטי - גישורים * בוררויות * בתי משפט * אגודות * קיבוצים
חברות * עמותות * רשויות מקומיות * ועדים מקומיים * מושבים

רח' יוסף לוי 23, א.ת. קרית ביאליק, טל. 04-8711227, law@benayun.com

דוד דהאן, משרד עורכי דין

דוד דהאן, עו"ד
מינהל מקרקעי ישראל, שימושים חורגים, פינויים, אגודות שיתופיות, מושבים, עסקאות מכר בנחלות, צוואות וירושות בן ממשיך, הסכמי ממון, פירוק שיתוף, נזקי חקלאות, ביטוח לאומי - תאונות עבודה ומחלות מקצוע

ז'בוטינסקי 1 (בית אורנים), נהריה
טל. 077-6622198 , נייד. 052-7950637

חובב איתן ושות', עורך דין (L.L.M)

ביטוח לאומי
תאונות עבודה במושבים
נזקי גוף, ועדה רפואית,
מחלות מקצוע, סרטן עור
צוואות וירושות - מושבים
עריכת צוואות, טיפול בצו ירושה,
גישור משפחתי, בן ממשיך

קיבוץ להב, 85335 ● א.ת באר טוביה
טל. 08-8581630 , נייד. 054-7646439

רקפת שפיים, משרד עורכי דין

ייעוץ במעבר לדיור מוגן
ופתרונות הסכמיים למשפחה במושב

התע"ש 10 כפר סבא, טל. 052-2654543

עו"ד !!

לפרסום במדור זה חייג/י
054-6766061

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!
טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728
e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il
הזמן הירוק קו למושב יבכל שייא

למכירה

• 1. טרקטור פיאט 640 מודל 79
2. משאית + דאבל קבינה להובלת פירות
3. מרסס מפוח +עשבייה מכל הגדלים
4. מרסס עשבייה 500 ליטר + 1000 ליטר
5. מכונת מיון לפירות +מברשות +מסועים.
6. כף קידמי לטרקטור פיאט + לפרגינסון 135
7. מתחחת 1.60 +1.80 מטר
8. מרסקת גזם לכרמים
9. פורסת ניילון
10. טרקטור פרגיסון 185 מודל 78
11. דיסקוס 8 צלחות +24
12. מזבלת 3 קוב.
13. גולל טיפטוף 66 למטעים מודל 86
14. מכסחת שרשרת למטעים
15. טרקטור פרגיסון דגם 240 מודל 83

*הובלות טרקטורים לכל חלקי הארץ.
054-4917064
*עצי זית גדולים במחיר מיוחד
054-4917064

מקום פרסום זה יכול להיות שלך!
03-5682878

• למכירה:
1. גו'ן דיר 40-42 מודל 89 דגם אמריקאי במצב מכני מעולה !!!
2. לנדני " אטלס" 85, 2001 , 4X4 במצב מעולה
3. פיאט 666 , 83 לאחר שיפוץ
4. פיאט 90-60 , 88 יד ראשונה +קבינה לל א מזגן
5. גו'ן דיר 40-21 , 84 4X2
6. גו'ן דיר 46-50,84 4X4
7. ג'ון דיר 30-20 דגם אמריקאי , 72
8. סאם דורדו 90, 2004 , 4 X 4 במצב מעולה
9. מתחחת "שניצקי " 160 , 200 חדש
10. מלגזת שדה מניטו 2000
11. קלטרות 7 רגלים , 9 רגלים חדש קפיצי
12. מכסחת 1,50 שניצקי
13. מעגלה הידראולי 4,00 "שניצקי " 2011 עבדה עונה אחת כחדש
14.מרסס מפוח 1,250 ליטר ניגרר נירוסטה
15. עגלת לכיש לאחר שיפוץ מתאים לדיר כבשים 300 מנות
16. עגלת הייבר דבל אלקלאי
17. פורסת 3 נקודות לטיפטוף גליל אחד.
18. מלגזת מקסליפט תלת שלבית 2010 1400 שעות יד ראשונה + אפשרות החלפה
050-7294519

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!

טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il

הזמן הירוק קו למושב יבול שיא

1. מינטו 2.5 טון 89 פירקנס
2. מזלג אחורי 3 נ"ק עד 2.5 גובה
3. עגלת הייבר 4 טון + 8 טון
4. סאם 60 כ"ס לכרם 87
5. כף נפתחת 50 .6
m-f כף נפתחת 95 4X4
7. פיאט 83 566 2900 שעות
8. גו'ן דיר 10-40 מודל 83 יד ראשונה
9. טרקטורון ג'ון-דיר 115 2012 חדש מכסחת
10. גון דיר 03-30 2008 1000 שעות
11. פיאט רומני 640 89 יד ראשונה
12. ג'ון דיר 21-40 מודל 83
13. מזבלת יורן 8 קוב פיזור אחורי + קידמי
14. ראנג'ר אייסן 500 4X4 כחדש 2011
15. מניטו חצי שדה 3 טון מודל 99
16. לינדה 93 מלגזה 2.5 טון

057-5262526

החלמ- 150 ₪ , חלונות אלומניום יד 2 , ויטרינות , אלומניום בלגי ישן חדש,

050-5274348,

03-6884123

- 1. מעמיס אחורי לטרקטור
2. ארגז אחורי מתהפך לטרקטור
3. עגלות פלטה והייבר לטרקטור
4. בניית קונסטרוקציות ומבנים ובתי אריזה
5. שערים גדרות ופרגולות כל הגדלים וכל הסוגים
6. ריתום מהיר לטרקטור זכרים ונקבות

077-3377775

052-7915901

הכרויות

"רעות" הכרויות

משרד הכרויות

- **למטרת נישואין רווקים/ות או פרק ב' נחיים. לאיכותיים ורציניים בכל הגילאים.**

הורים, מודאגים שילדכם עדיין לא מצאו זוגיות כלבנם, צופו אותם למאגר הלקוחות האיכותי. מאגר הקיים מהצפון ועד לדרום.

24 שנים המשרד קיים.

מתונות לפני ומאחורי תוצאות מוכחות.

04-8103456

04-9511058

- **47 ר' מהנדס נאה מאוד 178 ס"מ בוגר טכניון מקסים באישיותו מבוסס רציני מאיזור הדרום,**

מעונין להכיר רווקה נאה אקדמאית אירופאית עד גיל 36 לנישואין לפרטים לפנות:

052-4403890

היצטרפות לחודש ימים חינם!

לאקדמאים מגיל 35-45 מכל הארץ.

לפרטים לפנות לרעות הכרויות 04-8103456

- **הסוף לבדידות**

הכרויות "נונה"

חיפשתם מספיק, עכשיו תוכלו להכיר את בן/בת הזוג המתאימים גם להורים מודאגים שילדיהם לא מצאו בן /בת זוג, אפשר ללא ידיעת הילדים.

סודיות מובטחת. השירות גם לחילונים,דתיים וחרדיים מכל הגילאים, ומכל חלקי הארץ גם בעלי מוגבלויות מכל חלקי הארץ, האהבה מחכה לכם.

תתקשרו עכשיו !!!

טל: 054-3128706.

מבנים ניידים

- **זכאי לציתר בע"מ -**

בניית צימרים / בתי עץ, תוספות בנייה מעץ - פרגולות ודקים.

מושב כפר ברוך,

טל': 052-4658888

www.zakai-le.com

אבזרים לחממות

- פרופילי אלומיניום לחממות - קנו ישירות אצל היצרן.

* ברגים + קפיצי אבטחה.

* פרופילי אלומיניום סטנדרטים + מיוחדים.

* קונסטרוקציות אלומיניום למערכות סולאריות + לגגות רעפים.

* ייעוץ מקצועי ואמין.

יגאל: 052-2343290,

פקס': 08-8594741,

eet@bezeqint.net,

www.aluminium4u.com

הלוח הירוק לפרסום מודעות מילים בכל התחומים

שתילים למכירה

- **לכורמים בלבד!**

שתילי גפן מורכבים, גם נטיעה מיידית.

מקור "חוות יזרעם".

"יקבי גולדברג בע"מ"

052-2339744.

סכרת

- פיתרון מהפכני לסובלים מסכרת כדורי פלא טבעיים המאזנים את רמת הסוכר בדם.

באישור משרד הבריאות.

טל: 050-4332200.

הצעה מיוחדת

- שירות שדה וחלפים בכל הארץ למסנני סנומט-עמיעד, מערכות בקרה ופיקוד למסנים אוטומטיים ידע ומומחיות לשדרוג מסנים ופתרונות יצירתיים במחירים ללא תחרות.

אלי- סינון בע"מ, מושב שער אפרים.

sani@yamit-f.com

www.yamit-f.com

09-8781758

054-6620627

טיולים לחו"ל

- **טיול לצפון הודו - לאדאק וההימלאיה**

ההודית 15 ימים

מועד טיול ראשון:

יציאה: 4/7/13

חזרה: 18/7/13

מועד טיול שני:

יציאה: 4/8/13

חזרה: 18/8/13

לפרטים: איתי שביט -

050-5755200

או "עולם אחר" -

1-700-708-999

- נפאל

טינט-נהוטן

16 יום של חוויה ניפלאה לצעירים ברוחם.

טראק, ספארי, רפטינג,מיקדשים ופריחת הרודודנדרום.

אפשרות: אופנים,ג'יפים, ארגון טיול עצמאי.

טראק יציאה: 17.9.2013

חזרה: 3.10.2013

אופניים יציאה:

12.9.2013

חזרה: 27.9.2013

גור קוצר: 052-4359990

דוד שושן: 050-8920004

www.elnepal.co.il

הלוח הירוק

כל המודעות בלוח הירוק מתייחסות לנשים ולגברים כאחד

הלוח מופץ בעיתונים

הלוח שיתן לך צבע בחיים!

טל: 03-5682878, פקס: 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il

הזמן הירוק | קו למושב | יבול שיא

משקים חקלאיים

רימקס עמק יזראל, מומחים למשקים ונחלות בגליל התחתון ועמק יזראל, מבחר משקים רחב,+דרושים נחלאות חקלאיות , הערכת שווי נכס חינם, מאיר

052-3067381

• מחפש מחסנים במושבים מאשקלון עד חדרה להשכרה/ מכירה מגודל 200-1500 , רצוי עם רשיון

054-8151406

• להשכרה מיכלי דולב לכל מטרה חקלאית, תעשיית ועוד, לתקופות ארוכות וקצרות.

050-5211084

פקס- 04-6650029

נופש להשכרה

• דירות מרוהטות לתקופות קצרות במיקום הטוב ביותר במרכז ברלין.

054-4273879

054-4934593

נקרו נאתו: www.berlin-ap.com

מעוניין לקנות

• מעוניין במרסס מריצה 120 ל' מתאים לרובים, מיכל נירוסטה.מצב עבודה.

057-7907943

050-5414024

למכירה/להשכרה

• למכירה/השכרה, מכולות וקרוואנים. הובלות בכל חלקי הארץ + מנוף 100 טון. קונה מכולות ומבנים.

052-2796686

052-8265609

052-2988852

077-2340878

מידע משפטי וייעוץ עורכי דין

שילדן, שמואלי- עורכי דין

גדי שילדן, עו"ד, רו"ח וכלכלן * עינב שמואלי, עו"ד

- מכירת בתים, נחלות, משק חקלאי, מגרשים
- יעוץ מס שבח

מס שבח מחזיר כסף

אם מכרתם משק, דירה או נכס מקרקעין אחר ב-4 השנים האחרונות, וחוייבתם במס שבח

יתכן ששילמתם יותר מדי

לבדיקת העניין - נא לפנות טלפונית למשרדנו בהקדם (גם אם טופל ע"י אחרים)

* חבר ועדת מיסים לשכת עורכי הדין מחוז חיפה

הדס 5, מרכז טבעון – 04-9832121

יקנעם מושבה – 050-2145000

הצעות עבודה

מצילות ומצילים לפארק נחשונית

למשרה מלאה או חלקית, תנאים טובים למתאימים/ות

הדס - 054-5890083

משפחה מקסימה + 4 ילדים מת"א

מחפשת אותך

המתאימה חמה ונעימה

לעזרה במשרה חלקית, תמורת מגורים. רשיון נהיגה הכרחי.

054-4220229

לחברת קייטרינג מובילה בשרון דרושים/ות עובדי

ניקיון/לוגיסטיקה

נמרצים

שכר הולם למתאימים!

לפרטים: 052-6766609

braaf_work2day@walla.co.il

לרשת קיבוצון

* גננים/ות B.Ed
* מטפלים/ות

לפעוטונים בנוה אילן, גבעת אבני וחבל אשכול

קו"ח לפקס 072-2766060

מייל hr@kibbutzon.org.il

בצירוף מס' משרה 50-6.

לחברת מכירות בעגלות

בסיאטל וושיגטון דרושים עובדים בעלי מוטיבציה

המעוניינים להרוויח 4,000 עד 8,000 דולר בחודש. באווירה משפחתית ומהנה.

03-7216834

למכירה

דרוש זוג לאתר תיירות

בדרום רמת הגולן לעבודות אחזקה, גינון, ניקיון ומטבח (כולל מגורים במקום)

לפרטים: tal@chanelal.com

או בטלפון: 054-5685056

ציוד משומש ללול מטילות ופטם

דב מושב בני עטרות

050-7799935

למכירה מכסת ביצים

הילה 057-4814159

haimhila@012.net.il

למכירה

מרסס צ'קו-דגניה

כחדש (בן שבעה חודשים)

054-5970571

חודעות ל"לוח הירוק" ניתן להעביר עד יום ג' 18.6 עד שעה 16:00

טל 03-5682878

פקס 03-5638728

e-mail: shirly.hacohen@maariv.co.il